

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

AUTORSKÁ KNIHA - EXPERIMENT - KONCEPT - KNIHA JAKO ARTEFAKT

Diplomová práce

Autor práce: Lucie Kadlecová
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství výtvarné výchovy pro ZUŠ a SŠ
Vedoucí práce: MgA. Petr Hůza
Oponent práce: Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Lucie Kadlecová

Studium: P18P0651

Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství výtvarné výchovy pro ZUŠ a SŠ

Název diplomové práce: **Autorská kniha - experiment - koncept - kniha jako artefakt**

Název diplomové práce Author's Book - Experiment - concept - book as an artifact
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce je zaměřena na architekturu v oblasti Broumovska. Jejím výsledkem bude tvorba autorské knihy - knižního experimentu s tímto tématem. Teoretická část se bude zabývat popisem, historií a zajímavostmi Broumovska a zdejší architekturou. V praktické části budou použity různé výtvarné techniky, za účelem tvorby autorské knihy. Diplomová práce rozvede didaktickou část, která tematicky naváže na teoretickou a praktickou část a nastíní přípravy na hodiny výtvarné výchovy.

RENOTI?RE, Gina, ed. Fenomén Ateliér papír a kniha: autorské knihy a objekty studentů J.H. Kocmana = The phenomenon of the Paper and Book Atelier: artists' books and objects by J.H. Kocman's students. Překlad Matthew Sweney a Bob Hýsek. 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, [2016], ?2016. 153 stran. ISBN 978-80-88103-18-9. BAŠTECKÁ, Lydia a TRENČANSKÁ, Barbora. Broumov. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2013. 178 s. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7432-304-1. BERGMANN, Petr, JEŘÁBKOVÁ, Jana a BURIAN, Martin. Broumovsko: interpretace kulturního a historického dědictví na Broumovsku. 1. vyd. Broumov: Tuž se, Broumovsko!, 2003. 151 s. ISBN 80- 239-4043-0. BERGMANN, Petr. Broumovsko na historických zobrazeních. 1. díl, Broumov, Meziměstí, Teplice nad Metují, Adršpach, Stárkov, Police nad Metují, Machov a okolí = Die Region Braunau auf historischen Abbildungen. 1. Teil, Braunau, Halbstadt, Wekelsdorf, Adersbach, Starkstadt, Politz an der Mettau, Machau und Umgebung. 1. vyd. Meziměstí: Broumovsko Organic, 2013. 728 s. ISBN 978-80-905582-0-5. Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Broumov. Praha 1932 Umělecké památky Čech. A/J. Příprava vydání Emanuel Poche .Svazek I. Praha: Academia 1977. 644 s. S. 125-129. SOBOTA, Jan, NETUŠIL, Lubomír, ed. a SOBOTOVÁ, Jarmila Jelena. Kniha jako objekt. Jan a Jarmila Sobotovi. Pardubice: Státní okresní archiv Pardubice, 2000. 23 s. ISBN 80-902581-5-8.

Garantující pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: MgA. Petr Hůza

Oponent: Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 28.11.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Autorská kniha - experiment - koncept - kniha jako artefakt“ vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce a řádně citovala a uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem, kteří mě pomáhali a podporovali při tvorbě této práce. Především bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce MgA. Petru Hůzovi za pomoc, ochotu a rady, které mě vedly tím správným směrem. Také za trpělivost a čas, který mi během tvorby věnoval. Také děkuji své rodině a přátelům, kteří mě podporovali a pomáhali mi nejen v souvislosti s touto prací.

Anotace:

KADLECOVÁ Lucie. Autorská kniha - experiment - koncept - kniha jako artefakt. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 77 s. Diplomová práce.

Práce je zaměřena na tvorbu autorské knihy – knižního experimentu, jehož podklady tvoří barokní architektura na Broumovsku. Obsahuje teoretickou, praktickou a didaktickou část. Všechny tři části jsou zaměřeny na baroko a Broumovsko. V teoretické části se nachází popis a vývoj barokní architektury. Následuje několik konkrétních příkladů z Broumovské kotliny. Dále je zde popsána stručná historie autorské knihy a několik umělců, kteří se tvorbě takovýchto knih věnují.

Praktická část se věnuje popisu samotného projektu, postupu tvorby a nabízí další možnosti, jakými lze projekt pojmout. Výsledkem je autorská kniha tvořena z podkladů, které byly nasbírány v Broumově a následně byly dále zpracovány.

Didaktická část poskytuje další didaktické přípravy na hodiny výtvarné tvorby. V těchto hodinách je popsána práce s různými výtvarnými technikami. Tematicky a motivačně se i tato část vztahuje k Broumovsku.

Klíčová slova: Broumovsko, barokní architektura, autorská kniha, experiment.

Annotation

KADLECOVÁ Lucie. Author's Book - Experiment - concept - book as an artifact. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. 77 pp. Diploma Degree Thesis.

The aim of this thesis is to create an author's book in the form of a book experiment based on the Baroque architecture and the Broumov region. It consists of a theoretical, practical, and didactic part. All three parts are focused on the Baroque period and the Broumov region. In the theoretical part, the development of the Baroque architecture is described and discussed. Some specific examples from Broumov basin are listed. Then, the focus is shifted to a brief history of author's books and artists, who engage in creating such books.

The practical part deals with the description of the project itself. It describes the creative process and offers other possibilities of approaching the task. The resulting author's book is based on the materials, that were collected in Broumov and subsequently processed.

The didactic part provides more materials for didactic preparation of an art class. It describes the way of using different art techniques in these lessons. This part's theme and motivation is also centred around Broumov.

Keywords: Broumov region, Baroque architecture, author's book, experiment.

Obsah:

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Barokní architektura	11
1.1 Baroko ve východních Čechách:	11
2 Architektura na Broumovsku:	13
2.1 Klášter Broumov	13
2.2 Barokní kostely v Broumově	23
2.3 Náměstí	26
3 Autorská kniha	29
3.1 Historie knihy	29
3.2 Zkrášlování knihy	30
3.3 Vznik autorské knihy	31
3.4 Co je autorská kniha?	32
3.5 Umělci zabývající se tvorbou autorské knihy	32
PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 Inspirační východiska	37
5 Projekt	41
5.1 Popis tvorby	43
5.2 Další možnosti tvorby	48
DIDAKTICKÁ ČÁST	52
6 Didaktický výtvarný projekt	53
6.1 Prostorová tvorba	54
6.2 Výšivka na fotografii	57
6.3 Tisk na textil	59
6.4 Práce s mapou	64
Závěr	67
Seznam použité literatury	69
Seznam internetových zdrojů	71
Seznam obrázků	74

ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je barokní architektura na Broumovsku. Zabývám se jí jak v části teoretické, tak praktické, tak didaktické. Broumovsko má v tomto ohledu totiž mnohé co nabídnout a je bohatým inspiračním zdrojem nejen pro učitele výtvarné tvorby. Ne nadarmo se východní Čechy považují za druhé největší centrum této architektury u nás.

V teoretické části čtenáře seznamuji s mnohými barokními klenoty, které tento kraj nabízí. Ať už se jedná o samotný Broumov a jeho klášter nebo o broumovskou skupinu vesnických kostelů, které nalezneme v okolních vesnicích. Protože v praktické části se zabývám tvorbou autorské knihy, tak nesmí chybět jednoduchý popis tohoto dnes již známého fenoménu a jeho stručná historie. Pro úplnost přikládám několik autorů, kteří se tvorbou autorské knihy zabývají.

Praktická část logicky navazuje na teoretickou a zaměřuje se na projekt tvorby experimentální autorské knihy – knižního artefaktu. Tato autorská kniha je tvořena na základě sběru inspirace a materiálů v samotném Broumově a následná práce s nimi. Při zkoumání architektury můžeme volit několik různých postupů. Já zvolila cestu zkoumání základních vlastností architektury. A to od těch primárních – tvar – po složitější jako je prostor nebo čas.

Možností, jak toto téma pojmout je nesčetné množství a já věřím, že jsem zvolila vhodnou cestu, kterou lze s žáky pracovat. Tento projekt slouží také jako základní poznávání barokní architektury pro žáky, kteří se o baroku teprve začínají učit. Práce je řešena od jednodušších úkolů po ty složitější. Od prvotního seznámení se s prostředím, po jeho hlubší zkoumání.

Součástí praktické části jsou názorné ukázky této tvorby, její podrobný popis a příklady dalších různých možností, které toto téma a tento projekt může skýtat. Je zde tedy ukázán jakýsi „pilotní projekt“ – mustr práce, na kterém se dá dále stavět a budovat. Zároveň věřím, že je ucelený, pochopitelný a dobře ukazuje práci s materiály a jejich další využití.

Jak už jsem zmiňovala, tak toto inspirační působiště v sobě zahrnuje nesčetné množství možné práce. Didaktická část zaměřena právě na tyto další možnosti. Je zde

popsáno několik didaktických příprav, které lze využít v hodinách výtvarné výchovy. Naopak se věnují různým výtvarným technikám. Práce je vždy směřována a tematicky podložena Broumovskem, doplněna o inspirační zdroje z řad současných umělců.

Cílem práce je tedy prozkoumat barokní architekturu na Broumovsku a využít její aspekty při tvorbě experimentální autorské knihy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Barokní architektura

Barokní sloh na rozdíl od renesance usiloval o monumentalitu. Architektura je reprezentativní složkou, vnitřní prostory jdou do hloubky, stupňují se, pracují s hmotou a světlem. *V návaznosti na renesanci užívá barokní architektura všechny typy klasických konstruktivních prvků: architrávový systém svislé podpory a vodorovného kláď, oblouk, klenbu, kupoli a různé typy pilířů a sloupů.*¹ Baroko není bohaté jen na hojnost tvarů, ale také co se užití drahých materiálů týče. Hojně užívané bylo zlato, a barevný mramor či nepravý mramor. Vnitřní prostory a zdi byly bohatě členěny balustrádami nebo římsami. Okna byla oválného, kružnicového nebo eliptického tvaru. Průčelí byly ve velké míře zdobeny dekorativními prvky.

Architekti se snažili o propojení architektury a přírody. Buďto byla budova citlivě začleněna do okolní krajiny nebo byla zeleň přenesena do měst ve formě parku nebo alejí.

1.1 Baroko ve východních Čechách

Barokní sloh je typický svou rozmanitostí a neustále nás překvapuje svojí pestrostí uměleckých forem. V Čechách najdeme nejvíce těchto památek v Praze. Hned po Praze jsou za centrum barokního slohu považovány východní Čechy. Vedoucí složkou tohoto slohu je architektura, kterou zde nacházíme implementovanou do krajiny, dále v promyšleném urbanismu měst a vesnic.

Počátky barokního slohu v naší krajině můžeme zařadit do první třetiny 17. století, kdy k nám přicházeli architekti z Itálie. Jedním z italských architektů, který výrazně ovlivnil vývoj ranně barokní architektury, byl Carlo Lurago. Je autorem přestavby zámku v Novém městě nad Metují nebo v Náchodě. Pro hraběte Černína navrhl stavbu loveckého zámečku Humprecht u Sobotky. Jednou z nejvýznamnějších barokních památek ve východních Čechách je zámecká kaple Zjevení Páně ve Smiřicích. Její stavitel není zcela znám. Za autora se považuje buďto J. B. Santini nebo K. Dientzenhoffer. Kaple se pyšní složitě zprohýbaným půdorysem s osmicípou hvězdou v klenbě. Dalším významným architektem tohoto období byl Giovanni Battista

1

https://wiki.rvp.cz/Kabinet/Ucebni_texty/V%C3%BDtvarn%C3%A11_v%C3%BDchova/D%C4%9Bjiny_v%C3%BDtvarn%C3%A9ho_um%C4%9Bn%C3%AD/Um%C4%9Bn%C3%AD_baroka/Architektura [online]

Alliprandi. Jeho stavbou je lázeňský a zámecký areál hospitálu Kuks, který společně s plastikami od Matyáše Bernarda Brauna „*zaujal přední místo v evropském kontextu dějin barokního sluhu.*“ (Pražák 1999; s. 8)

Pokud je řeč o barokním slohu východních Čech, nesmíme zapomenout zmínit architekty Jana Balažeje Santiniho-Aichela, autora zámeckého areálu v Rychnově nad Kněžnou. Zdejší kostel sv. Trojice má monumentální průčelí. V Hradci Králové pracoval také na několika zakázkách, včetně kaple sv. Klimenta. Druhým architektem je Killián Ignác Dientzenhoffer, který hojně pracoval na Broumovsku a zmiňuji se o něm dále.

Barokní architektura se vyvíjela pod taktovkou církve. K tomu neodmyslitelně patří množství poutních míst, které i zde můžeme vidět. Jedná se například o Horu Matky Boží nad Králíky nebo Hemže u Chocně.

Budovy samozřejmě doplňovaly sochařské výtvořky ze dřeva, štuky či kamene. Takovýchto doplňků či samostatných soch nalezneme ve východních Čechách na tisíce. Sochaři většinou ztvárňovali představitele křesťanství – ať už sv. Trojici s anděly nebo sochy slavných světců a světic.

Slavným architektem vrcholného baroka se stává Matyáš Bernard Braun, jehož dílo můžeme vidět na již zmiňovaném Kuksu. Zde pracoval na sochách osmi Blahoslavenství, výzdobě terasy a zdi hospitálu. Pro toto místo vytvořil dvanáct soch Cností a dvanáct soch Neřestí. Sochy jsou typicky dynamické, rozevláté a dokonale psychologicky propracované. Dále zde pracoval na dalších plastikách nebo i na nedalekém Betlému, který se skládá z několika soch poustevníků a světců a do skal vytesaných biblických scén.

V malířství se v tomto období rozvíjí olejomalba. V souvislosti s architekturou se nejčastěji malba objevuje v podobě fresek na oltářích či klenbách a kopolích kostelů. Významnými barokními malíři jsou například Petr Brandl, Karel Škréta nebo Václav Vavřinec Reiner, který je považován za mistra umění fresky.

2 Architektura na Broumovsku:

„Broumov a jeho baroko proslavil řád benediktinů se svými opaty Tomášem Sartoriem a Otmarem Zinkem.“ (Pražák 1999; s. 30) Začali sem zvat několik významných umělců, kteří zde přebudovali komplex kláštera, vybudovali vesnické kostely a další kaple. Jednou z nich je například kaple Panny Marie Sněžné na Hvězdě.

V Broumově v polovině 17. století na popud opata Tomáše Sartoria začala přestavba kláštera.

2.1 Klášter Broumov

O klášteře

Broumovský klášter se nachází ve východních Čechách v malém městě blízko hranic s Polskem. Je nazýván „barokní perlou Broumova“, kvůli jeho přestavbám v 17. století, pod taktovkou slavných, světových architektů. Klášter měl své dobré i špatné časy, ale dnes je pro svou kulturní i architektonickou hodnotu zapsán na seznamu národních kulturních památek České republiky.

V současné době není obydlen řeholní komunitou a jeho četné místnosti můžete navštívit v rámci komentovaných prohlídek, které se zde pořádají. Není pochyb, že je zde mnohé k vidění. Místnosti kláštera skrývají spoustu církevních památek, jako například kopii Turínského plátna, nespočet obrazů a sochařských prací, jejichž historie je také velmi zajímavá.

Obrázek č. 1 – pohled z výšky na klášter

Historie

Broumovský klášter byl vybudován již ve 14. století jako gotický chrám zasvěcený

sv. Vojtěchu. V roce 1213 král Přemysl Otakar I. daroval území Broumovska benediktinskému řádu a pro církev se stal klášter významným hlavně během husitských válek. Klášter v Břevnově byl totiž roku 1420 vypálen husity, zatímco Broumov se jim dobýt nepodařilo. Opat Mikuláš II. se tedy přesunul do bezpečí broumovského kláštera. Přesun opatů mělo významný vliv na další kulturní rozvoj města i kraje. A to i díky tomu, že s sebou z Břevnova do Broumova přinesli mnoho cenných předmětů jako například Codex gigas, jeden z největších rukopisů 13. století.

Velký rozkvět kulturní, umělecký i architektonický zažilo Broumovsko od poloviny 17. století za působení opatů Tomáše Sartoria a Otmara Daniela Zinkeho, kteří zvali slavné architekty a sochaře. Mezi nimi byl například stavitel Martin Allio, nebo Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhofer, kteří přestavěli klášter do barokní podoby. Kryštof Dientzenhofer také navrhl řadu venkovských kostelů, které po něm převzal jeho syn Kilián Ignác. Opat Sartorius objednal u sochaře Jana Brokofa sochařské realizace Velkého hlavního oltáře v kostele sv. Vojtěcha a Mariánského sloupu na broumovském náměstí.

Během padesátých let minulého století komunistický režim zřídil v klášteře internační tábor pro řeholníky. Docházelo k drancování různých církevních objektů. Od roku 68 díky politickým změnám, došlo k ulehčení této situace. V současné době klášter neosidluje řeholní komunita a slouží jako samostatný subjekt. Opatství administruje břevnovský klášter a správcem v Broumově je Přemysl Sochor.²

Dnes klášter slouží jako vzdělávací a kulturní centrum, které staví na tradicích. V roce 2014 byl klášter revitalizován. Vznikly zde nové prostory pro vzdělávací programy, koncertní sály, nahrávací studio. Obnovena byla i zahrada, kde vznikl multifunkční sál zvaný Dřevník, také byla opravena galerie a mnoho dalšího.

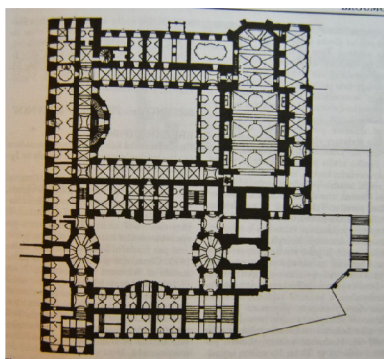
² <https://www.klasterbroumov.cz/cs/klaster-broumov> [online]

Popis kláštera

Broumovský klášter stojí na severovýchodním konci města a skládá se z kostela sv. Vojtěcha, který leží na jihovýchodě a samotného kláštera. Z jedné strany k němu přiléhá budova benediktinského gymnázia a z druhé strany rozlehlá klášterní zahrada. Budovy kláštera obepínají dva dvory obdélného tvaru. Původně měl být kostel umístěn ve střední ose kláštera a na jižní straně měla být postavena budova o stejné velikosti, jako je momentálně postavena budova kláštera na severu. Z nedostatku prostředků nebyla tato plánovaná stavba dokončena. Nynější část kláštera ale tehdejšími potřebami plně vyhovovala.

Na nádvoří kláštera se lze dostat skrze dva portály – severní a jižní, které se od sebe liší pouze v detailech. Oba portály jsou zakončeny půlkruhovým obloukem a po stranách zdobeny sloupy v dórském slohu. Obloukové pole nad kovanými dveřmi vyplňuje mříž. Nad touto mříží v barokním štítu se nalézá znak benediktinů. Rozdíl těchto dvou portálů spočívá pouze v tom, že na sloupech jižního portálu se nacházejí pískovcové vázy a sloupy severního portálu jsou zakončeny atikovými nástavci.

Tvary a členitost nádvoří i chodeb se vyznačují typickou dynamičností Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Nalezneme zde rytmické a matematicky přesné vlnění hmoty horizontální i vertikální. Chodby jsou členěny na jednotlivá pole, která jsou od sebe oddělena zalamanými toskánskými pilastry. Na zdech můžeme vidět podobizny světců a opatů a na klenbách namalované výjevy z jejich života.

Obrázek č. 2 – půdorys kláštera

Obrázek č. 3. – pohled do dvora

V klášteře nalezneme spoustu ukázek uměleckého kovářství, které zdobí nejen boční kaple v kostele sv. Vojtěcha, ale i zábradlí schodů. Kaplím se říkalo „vězení“, kvůli

mřížím v jejich vchodech. Klášterním kovářem, který provedl většinu těchto prací, byl Ondřej Král.

Obrázky č. 4. a 5. – ukázky uměleckého kovářství. Mříže zábradlí, vchodů.

Refektář

Refektář neboli společná jídelna mnichů, osídlující klášter je zde větší sál o pěti oknech, které míří do zahrady. Pilíře mezi okny jsou ohraničeny sdruženými pilastry. V průběhu přijímání potravy byly mnichům předčítány náboženské texty. Mnich, který měl tu čest předčítat, seděl v řečništi za zdobnou, barokně vypouklou mříží z poloviny 18. st.

Strop refektáře je pokryt štukovým rámem, zdobený freskami od Felixe Antonína Schefflera. Stejně fresky jsou i na výklencích zdi. „*Stropní fresky představují výjevy ze života Krista, nástěnné ze života sv. Benedikta a dále připomínají založení benediktinských klášterů, které patřily k břevnovsko-broumovské kongregaci.*“ (Bergmann 2013, s. 265). Zdi jsou také zdobeny štukovou výzdobou ve formě listových ornamentů. Za vchodem do místnosti jsou kachlová kamna čtvercového půdorysu, necelé dva metry velká. Tato kamna pocházejí z počátku 19. století.

Pod místností refektáře se nachází oratoř. Sál je stejné velikosti, valeně zaklenutý s bohatou štukovou výzdobou. V této místnosti můžeme vidět plyšové, červené křeslo se znakem břevnovsko-broumovského kláštera. V prvním patře staré prelatury leží společenské salony a obydlí opata. V těchto místnostech se nalézá sbírka uměleckých předmětů. Kromě obrazů malířů Petra Brandla, Václava Reinera a dalších zde nalezneme paramentní skříně zdobené zlacenými ornamenty nebo ořechový psací stůl z první poloviny 19. století v tzv. kamenném sále. Dále je zde sbírka porcelánu a majoliky.

Jde o poháry, konvice, talíře a jiné nádoby nesoucí monogramy opata a znaky broumovského kláštera.

Obrázky č. 6. a 7. – pohled do místnosti refektáře

Klášterní knihovna

Mniši byli velmi důkladní v péči o tělo i duši. Část dne měli vyhrazenou k práci na zahradě, část dne ke čtení. Původní knihovna obsahovala 37 svazků. Po zničení břevnovského kláštera se jejich sídlo a škola přenesly do Broumova. Význam knihovny tak prudce stoupl.

Byl zde Codex Diabolicus neboli Codex gigas, kterou s sebou přinesl při stěhování opat Mikuláš. Takzvaná „Dáblova bible“ je největší rukopisný svazek světa a pochází ze 13. století. Říká se, že ji jistý mnich sepsal za jedinou noc. Nyní se nalézá ve Švédsku jakožto válečná kořist.

Po přestavbě kláštera byla knihovna vybudována v severním křídle ve výšce druhého a třetího patra. Na římsě ochozu je balustráda z roku 1793. Na této balustrádě se nacházejí portréty opatů. V této době bylo 23 původních regálů rozšířeno o dalších 33 regálů podél ochozu.

Na klenbě knihovny se nachází freska od malíře Jana Karla Kováře z roku 1740. Je zde vyobrazen Duch svatý s nápisem „Ille vos docebit omnia“ (On nás učí všemu). Dále dvanáctiletý Kristus, který učí starce a vyobrazení „Proměnění na hoře Tábor“.

Dnes knihovna čítá okolo sedmnácti tisíc svazků knih. Knihy zde jsou z oblasti pansofické a mají tedy obsahovat veškeré vědění a znalosti světa – od filozofických po právnické knihy. Kromě knih s náboženskou tematikou se zde nacházely knihy i se světskou tematikou za účelem vyučování a vědeckého studia.

V roce 2013 – 15 proběhla oprava části kláštera a zároveň knihovního stropu. Toto proběhlo za spolupráce Agentury pro rozvoj Broumovska a benediktinských opatů. Od roku 2016 se uskutečňuje výzkumný projekt nazvaný „Brána moudrosti otevřena“, který realizují odborníci z pomocných věd historických a archivnictví filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové spolu s experty z katedry restaurování Univerzity Pardubice, kteří sídlí v Litomyšli a mnoho dalších. Je zaměřený na kompletní zmapování knihovny a jejího stavu. Mapuje a katalogizuje jednotlivé svazky, jejich zpracování, jazyk, poškození a podobně. Dbá na to, aby se zabránilo dalším závadám a rozkladu knih.

Obrázek č. 8 - interiér klášterní knihovny

Obrázek č. 9 – freska na stropě knihovny

Obrázek č. 10 – Codex Gigas; detail

Kostel sv. Vojtěcha

Kostel byl původně v gotickém slohu. Později přestaven do Barokní podoby architektem Alliem v letech 1685 – 1695. Na stavbě kostela i na jeho výzdobě se podílelo mnoho významných umělců své doby.

Do kostela vedou celkem 3 vchody – dva z nich vedou uvnitř – z kláštera, jeden vede zvenčí. Tento hlavní vchod dal vybudovat na počátku 18. století opat Otmar Zinke a je zde postaven bohatě zdobený portikus³ - portál. Ten zdobí sloupová architektura s hlavicemi v barokně-korintském slohu. Nad vchodem se mezi dvěma putti⁴ nalézá znak řádu se třemi růžemi a větévkou. Nad tímto portálem můžeme vidět sochy zakladatelů benediktinského řádu. A to sochy sv. Benedikta a sv. Scholastiky. Nynější socha sv. Scholastiky je kopií původní sochy od sochaře J. Olbricha, protože se socha r. 1893 rozbila při opravách průčelí kostela.

Na terasách se nalézají sochy od slavného sochaře Ferdinanda Brokoffa. Tyto sochy symbolizují dějiny břevnovského i broumovského kláštera. Jedná se o sochy sv. Vojtěcha a vévody Boleslava II. (zakladatelé břevnovského kláštera). Dále sochy papežů Řehoře Velikého a Jana XV.

Před kostelem sv. Vojtěcha je ve třech výklencích sousoší s Kristem a po jeho stranách se nalézají sochy, které představují Starý a Nový zákon. S touto sochou Ježíše Krista je spjata pověst, která tvrdí, že hlava spasitele každý rok padá níž a níž, a až se dotkne jeho hrudi, tak nastane soudný den a konec světa.

Původní trojlodní gotický chrám má v dnešní době díky Alliově barokní přestavbě pouze jednu loď, která se skládá ze tří polí, kruchty a kněžiště. Po stranách lodi se nachází celkem šest kaplí, které jsou od sebe odděleny párem sdružených pilastrů, zakončené kompositními atickými hlavicemi. Nad těmito pilastry se ve výklencích nacházejí sochy světců. „*Oltáře v 6 bočních kaplích mají na zdech malované sloupkové architektury; na všech 6 oltářích jsou uprostřed obrazy, jež provedl pražský malíř Václav Vavřinec Rainer.*“ (Cechner 1930, s. 54).

³ Portikus – přístřešek – otevřená sloupová hala před hlavním vchodem.

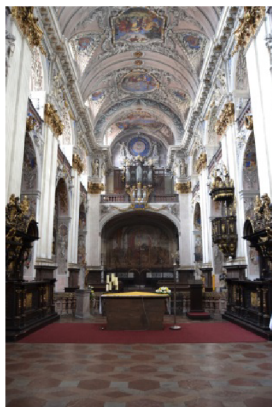
⁴ Putto; mn. Putti – nahé děťátko připomínající andělíčka.

O bohatou štukovou výzdobu se zasloužili italští štukatěři, kteří působili v Praze Antonín a Tomáš Soldatiové. Autorem stropních fresek je specialista na nástěnné malířství Jan Jakub Stevens.

Prostor pod kruchtou a loď kostela dělí deset metrů dlouhá a pět metrů vysoká mříž, s dvoukřídlími dveřmi uprostřed. Tato mříž pochází z dob renesance z roku 1620 a je jedním z mála interiérových prvků užitého umění, které zdobí vnitřek kostela. Je rozdělena do dvou vertikálních částí a několika horizontálních pásů. Ve středním pásu je vykována velká růžice, v ostatních jsou růžice menší. Ve dveřích můžeme vidět kovaného ptáčka ve spodní části a nad ním květ. Autor této mříže není znám. Podobnou mříž můžeme vidět v klášterním kostele ve Vyšším Brodě z roku 1632 od autora Tob. Trautweina. Broumovská mříž je nádhernou ukázkou uměleckého kovářství.

Za zmínku také stojí unikátní chórové lavice, které se nalézají po stranách kněžiště. Tyto dubové lavice se skládají ze čtyř dílů, z nichž ty delší měří více než 5 metrů. Lavice jsou bohatě zdobeny vyřezávanými reliéfy s církevními motivy, doplněné o vyřezávané vložky z bílého dřeva, na kterých jsou vyobrazení svatí. Sedadla jsou od sebe oddělena spirálovitými sloupky, které jsou zakončeny korintskými hlavicemi. *„Římsy nad nimi zdobí rovněž vyřezávané festony s rostlinnými motivy. Nad římsou jsou lavice zakončeny divoce řezanými typicky barokními dekoracemi s erby a putti uprostřed a amforami v rozích.“* (Bergmann 2013, s. 263).

V kostele můžeme spatřit i několik madon, z nichž nejzajímavější je tzv. Broumovská madona, která pochází ze 14. století. Věnoval ji Arcibiskup Arnošt z Pardubic. Je přezdívána „Divotvůrkyně Broumovska“, protože pověst praví, že zachránila Broumov před vypleněním města Husity.

Obrázek č. 11 – interiér kostela sv. Vojtěcha Obrázek č. 12 – dřevěné chórové lavice

Turínské plátno

Turínské plátno je církevní relikvií, do které podle pověsti mělo být zahaleno tělo Ježíše Krista poté, co byl sňat z kříže. Kristovo tělo na plátno vytvořilo viditelný otisk. V broumovském klášteře se nachází unikátní kopie tohoto plátna. Jedná se o jedinou známou kopii na sever od Alp.

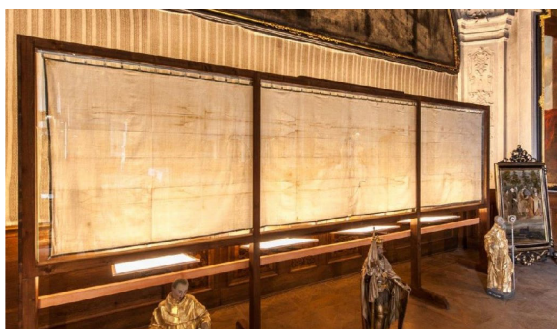
Bylo nalezeno v roce 1999. Sloužil zde Přemysl Sochor, který přemluvil vikáře J. Zemana, aby otevřeli schránku nad štukovým věncem nad jednou z kaplí v kostele.

Ve schránce bylo objeveno plátno s listinou – autentika⁵. Tato listina udávala, že se jedná o kopii Turínského plátna z roku 1651. Také se zde píše že plátno daroval klášteru mnich a opat Matouš Ferdinand Sobek z Bílenberka, který ho získal od Turínského arcibiskupa Julia Caesara Bergiria.

Kopii Turínského plátna je na světě okolo 40 kusů, avšak broumovská kopie se řadí mezi ty nejlepší. Toto plátno je velikostně shodné s originálem – tedy 4,36 m x 1,1 m.

Od originálu se plátno liší nápisem uprostřed: „*Extraktum ab originali*“, který znamená, že bylo „vytaženo“ z originálu. Při slavnostní ceremonii bylo plátno dotýkáno originálu Turínského plátna, aby tak dostalo punc posvátnosti.

Plátno můžeme vidět při prohlídce kláštera v refektáři.

Obrázek č. 13 – kopie turínského plátna

Obrázek č. 14 – kopie Turínského plátna; detail

⁵ Autentika – listina vydávaná církví, ověřuje pravost relikvie.

Vamberecké mumie

Ve sklepeních broumovského kláštera se nachází další unikátní exempláře. A těmi jsou takzvané Vamberecké mumie. Tyto mumie, jak už název napovídá, pochází z krypty kostela sv. Prokopa ve Vamberku. V důsledku narušení kanalizace se část mumii poškodilo a z původních padesáti se dochovalo jen 34. V roce 2000 byly převezeny do Broumova, kde patnáct z nich je součástí klášterní prohlídky.

Mumie patří osobnostem Vambereckých měšťanů jako varhaníkům, opatům, kněžím a podobně. U některých z nich je i stručný text popisující jejich život. Např.: *vamberecký farář Adam Damian Rozvoda, který zemřel 23. srpna 1774 „Kněz to zvláště zasloužilý, znamenitě čilý a horlivý, který působil ve Vamberku 33 let“*⁶

Obrázek č. 15 a 16. – Vamberecké mumie ve sklepení kláštera

⁶ Cit. z.: <https://www.klasterbroumov.cz/cs/vamberecke-mumie> [online]

2.2 Barokní kostely v Broumově

Kostel sv. Václava

Kostel se nachází v místě, kde dříve stávala Dolní brána. Před ním zde stál protestantský kostel, který byl zbořen a nahrazen barokní stavbou v roce 1729. Historie tohoto protestantského kostela je zajímavá. Povídá se, že „kvůli tomuto kostelu začala třicetiletá válka“. Broumovští evangelíci se po vydání majestátu císaře Rudolfa II, který povoloval svobodu náboženského vyznání, scházeli v dřevěném kostelíku Panny Marie, což jim bylo následně zakázáno opatem. Rozhodli se tedy postavit si kostel pod Dolní branou, kde sloužili bohoslužby a setkání protestantů až do roku 1618. Rozjeli se do Prahy vymáhat svá práva svobody vyznání, ale byli uvězněni. Následovala pražská defenestrace a tyto spory mezi protestanty a katolíky vyústily ve třicetiletou válku. S trochou nadsázky můžeme tedy říct, že tato válka začala kvůli sporu o broumovský kostel.

Autorem současného kostela je Kilián Ignác Dientzenhofer. Jedná se o malou stavbu na křížovém půdorysu složené z jedné čtvercové lodi a dvou krátkých ramen křížové lodi. Průčelí kostela navozuje dojem honosnosti a monumentality. Tvoří ho prohýbaný štít s protáhlými postranicemi a výklenkem uprostřed.

Lod' má dovnitř zakulacené rohy, mohutné, oblé, vypouklé pilíře a masivní vrstvenou římsu. „*Pod pásy, jež ohraničují střední loď, vystupují ze zdí zalomované pilastry s barokně – jonskými hlavicemi.*“ (Cechner 1930, s. 139) Klenbu nad římsou zdobí freska, která vyobrazuje triumf Ježíška. Autorem této fresky je Antonín Scheffler.

Kostel sv. Ducha

Nachází se v blízkosti nemocnice, proto je také nazýván „špitální“. Původní kostel byl v roce 1421 vypálen Husity. Znovu byl postaven v roce 1689 Martinem Alliem. Současnou podobu dostal kostel v roce 1735, díky opatu Otmaru Zinke.

Je to prostá, k jihu orientovaná stavba. „*Severní průčelí s třemi prázdnými výklenky končí trojhranným štítem s 2 volutovými postranicemi, vedle nichž jsou na rozích podstavce s nasazenými koulemi.*“ (Cechner 1930, s. 140) Zdi kostelní lodi zdobí zalomované pilastry. Na hlavním oltáři je obraz představující „seslání sv. Ducha“ od Jana Leflera.

Broumovská skupina kostelů

Pokud mluvíme o broumovské církevní architektuře, nesmíme zapomenout zmínit takzvanou Broumovskou skupinu kostelů. Jedná se o unikátní soubor vesnických kostelů z dílny architektů Kryštofa a Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Kostely byly vystavěny na začátku 18. století místo původních dřevěných kostelů na objednávku opata Otmara Zinke. Kostely jsou spíše skromné, bez větších ozdobných prvků. Půdorysně jsou však dobře promyšlené a zdařilé. Jsou krásným příkladem barokní církevní architektury a ve světě se podobně ucelený soubor nenachází.

Chronologicky se jedná o kostel Sv. Jiří a sv. Martina v Martínkovicích, který do této skupiny spadá, ale jeho architektem je Martin Allio. Kostel je také jediný ze skupiny postaven na půdorysu řeckého kříže. Kostel sv. Michaela Archanděla ve Verněřovicích je první z dílny Kryštofa Dientzenhofera. Stavba započala roku 1719. O rok později Kryštof započal stavbu kostela sv. Jakuba Většího v Ruprechticích. Tuto stavbu, jako většinu ostatních dokončil jeho syn Kilián Ignác. Kostel sv. Barbory v Otovicích je zajímavý dvěma oltáři, z nichž původní je díky svému zdobení považován za jednu z nejvýznamnějších památek v kostele. Kostel Všech svatých v Heřmánkovicích se tvarově začíná protahovat a vlnit. Dalším krásným příkladem kostela s konvexně konkávním vlněním bočních zdí je kostel sv. Anny ve Vižňově. Tento je nádherným příkladem dynamického baroka. Kostel sv. Prokopa v Ruprechticích se nachází dále od ostatních kostelů, ale spadá do této skupiny. Jedním z nejkrásnějších i nejlépe umístěných kostelů v krajině je bezpochyby kostel sv. Markéty v Šonově, který je typický svým dvojvěžím. Nejmladší z této skupiny je kostel sv. Máří Magdalény v Božanově, který byl dokončen v roce 1743. Dále zde můžeme zmínit kapli Panny Marie na Hvězdě, která je také dílem Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Kaple má tvar pěticípé hvězdy a je dominantou broumovských stěn.

Stavby od Kryštofa stojí na podobných kruhových či oválných půdorysech, které autor pouze obměňoval. To Kilián Ignác byl při půdorysných řešeních rozmanitější a nebál se využít i více dynamických tvarů. Kostely jsou citlivě zasazeny do okolní krajiny.

V roce 2020 začal projekt „Pro život kostelů Broumova“, který má za úkol rekonstruovat tuto skupinu kostelů. Projekt je rozdělen do tří etap, financován za podpory Evropské unie a programu na záchranu architektonického dědictví MK ČR. V první etapě

se jednalo o opravy střech, portálů, fasád a mobiliářů u kostelů v Heřmánkovicích, Ruprechticích a Verněřovicích. V dalších etapách budou opraveny kostely v Otovicích, Šonově a Vižňově.⁷ Není pochyb, že tato revitalizace kostelům již teď opravdu prospívá a byla za potřebí.

Obrázek č. 17. - Kostel sv. Markéty v Šonově

Obrázek č. 18. Kostel sv. Máří Magdalény v Božanově

Obrázky č. 19. a 20 - Kostel sv. Jakuba Většího v Ruprechticích, ukázka obnovy kostela.

⁷ <http://www.broumovfarnost.cz/cs/pro-zivot-kostelu-broumovska/popis-projektu-obnovy.html>

2.3 Náměstí

Mírové náměstí je umístěno uprostřed města a je prohlášeno za městskou památkovou zónu. Během druhé světové války se používal název „Adolf Hitler Platz“ neboli náměstí Adolfa Hitlera. Tento název se v období války používal i ve spoustě dalších měst. Válka ani její konec však město ani jeho náměstí nepoznaly. To až následný odsun Němců. Po válce se 3 roky místo jmenovalo „náměstí Dr. Edvarda Beneše“.

Architektonických slohů můžeme na broumovském náměstí vidět rozmanitou směs. *„Na původních parcelách nacházíme nad gotickými sklepy většinou renesanční stavby domů v barokních a klasicistních přestavbách, mnohdy s novorenesanční či novoklasicistní fasádou a štítem.“* (Bergmann 2013, s. 179) Výzdoby na průčelích domů jsou inspirované pozdním barokem, jedná se o rostlinné motivy, štukové girlandy, dále ve štítech domů různé vázy, amfory a další detaily. Na některých domech je tato výzdoba zachována dodnes a je patrná jak v exteriéru, tak v interiéru domu.

Obrázek č. 21 - Broumovské náměstí s pohledem na mariánský sloup a starou radnici

Stará radnice

Nachází se v severozápadním rohu náměstí a zakoupili ji v roce 1419 zdejší měšťané. Jedná se o jednu z nejstarších radnic českých poddanských měst. Prošla mnoha úpravami v letech 1452 až 1838, kdy proběhla konečná přestavba radnice. I dnes zde můžeme vidět gotické prvky, jako například pískovcové zárubně nebo sloupoví v přízemí.

Je to jednopatrová stavba na obdélném půdorysu s vížkou. Průčelí směřuje do náměstí, je o čtyřech osách, z jejichž středu vystupuje měkký rizalit⁸, který je nad hlavní římsou zdůrazněný nízkým trojúhelníkovým štítem. V tomto štítu je umístěný městský znak (labuť s hvězdou v modrém poli).⁹

Měšťanské domy na náměstí

Domy na náměstí jsou často ještě středověkého založení. To znamená „*podélnou osou stavby kolmo k průčelí se štítu*“ (Cechner 1930, s. 179). Kvůli častým požárům nelze určit představu o původní linii náměstí. Částečně se zachovaly prvky z období baroka, málo však z období renesance nebo gotiky. Až historizující slohy zejména pseudoklasicistní a pseudorokokové inspirované barokem dodávají náměstí dnešní vzhled.

Typickým znakem pro tyto broumovské domy jsou sedadla v ostění vchodů. Dále můžeme na mnoha budovách, i když byly později přestavené, vidět zachované datované znaky. Zajímavé jsou také ostění oken a vchodů, které jsou vroubeny sloupky s hlavicemi, valené či žebrové klenby ve vestibulech, nebo renesanční portály na domech. Jeden ústupkový portál se nacházel na náměstí na domě, ve kterém se nachází městské divadlo. Tento portál byl vroubený kanelovými toskánskými pilastry, nad vchodem se nacházel anděl, držící monogram B. Tento portál byl bohužel odstraněn v roce 1929 při přestavbě divadelního vestibulu.

⁸ Rizalit = předsunutá část průčelí

⁹ <https://pamatkovykatalog.cz/radnice-stara-12815507> [online]

Mariánský sloup

Dominantou náměstí je zcela jistě morový sloup, umístěný uprostřed náměstí rovnoběžně s jeho domy. Autorem sloupu je J. Brokoff, který ho zhotovil v roce 1706. Sloup je obehnán čtvercovým kamenným zábradlím a stojí na 2,8 m vysokém podstavci. Samotný sloup je vytesán z 1 kusu kamene a měří 12 metrů. Skládá se ze šroubovitě stáčeného dřívku, barokně-korintské hlavice a atické patky. Původní Brokoffova socha na vrcholku sloupu byla v roce 1728 vyměněna za větší. Tuto sochu můžeme vidět na jižní terase kláštera.

Ve výklencích podstavce sloupu jsou umístěny sochy sv. Prokopa, sv. Vintíře, sv. Benedikta a sv. Scholastiky. Nad nimi stojí sochy sv. Markéty, sv. Barbory, sv. Václava a sv. Vojtěcha. Mezi nimi se nacházejí andílci držící nápisy: In gloriam, Et honorem, Sanctae, Mariae (Sláva, a čest, svaté, Marii)

Lidová architektura – statky broumovského typu

Od 20. let 19. století pod vlivem přestavby města začaly na Broumovsku vznikat dvorcové statky klasicistního typu. Štítové domy jsou orientovány k silnici a obsahují pamětní desky datující založení statku dále sochy světců umístěné ve výklencích a reliéfy svatých. V obloukových výklencích jsou umístěny charakteristické vstupní portály, které mají po stranách niky se sedátky. Na klenácích portálů je většinou vytesáno číslo popisné, datum a monogram majitele. Zajímavostí jsou také typické psí boudy ve fasádách domů, které jsou obloženy pískovcovým reliéfem ve tvaru domečku. Domy byly nejčastěji omítnuté do žluté a bílé barvy. Barevné také byly vstupní klasicistní dveře domů.

3 Autorská kniha

3.1 Historie knihy

Abychom pochopili dnešní pojetí knih, které je bezpochyby velice rozsáhlé, tak musíme znát alespoň ve zkratce knižní historii a její vývoj.

Vývoji autorské knihy předcházela vývoj knihy jako takové. A tento vývoj je neodmyslitelně spjat se vznikem písma. Vynález písma je jeden z nejdůležitějších vynálezů v dějinách lidské kultury. Díky jeho studiu můžeme kvalitněji poznat minulost a starobylé kultury. Písmo se vyvíjelo současně s lidskou civilizací přibližně pět tisíc let. Dnes je písmo jedním ze základních prostředků k předávání myšlenek.

Přezákladem dnešní knihy byl tzv. Kodex. Byla to rukopisná kniha středověku. Z původně dřevěné destičky, na které se psalo, později se tento název přenesl i na svitky z pergamenu nebo papyru. Psaný kodex si své dominantní místo udržel téměř tisíc let.

V Číně byl však vývoj knihtisku a reprodukce textu a obrazu trochu jiný, než u nás. Historie vzniku výroby papíru se datuje do 1. století n. l. Nejprve se vyráběl z konopí, později z bavlněného a lněného odpadu. O století později se začal vyrábět papír ze dřevěných pilin, slámy a recyklovaného starého papíru. V této podobě se papír dostal do Evropy prostřednictvím obchodu.

K uchování myšlenek lidé postupně vynalézali různé platformy, na které by je mohli písemně zaznamenat. Od vyrývaných destiček, přes pergamen po výrobu papíru. Také přes vnitřní a vnější úpravu knihy, jako napsání textu nebo kresby ilustrací, po vazbu volných papírů ve složky a následně v knihu.

Největší revoluci kniha v podobě, jakou známe dnes zažila v 15. století s vynálezem knihtisku. Do té doby se knihy psaly většinou ručně. Tištěným knihám, které vznikly do roku 1450 se říká inkunábule neboli prvotisky. Johannes Gutenberg vymyslel techniku mechanického knihtisku. Vylepšil sazbu odlévaných tiskařských liter, ze kterých se do forem vysázel text, popřípadě i štočky s ilustracemi. Takto vysázená stránka mohla být opakovaně vytištěna. Produkce knih se díky zjednodušení tisku zmnohonásobila. Gutenbergův vynález odlévání liter se rychle rozšířil nejen po Evropě ale také po celém světě.¹⁰ Dnes je většina komerčně vydávaných knih tištěna pomocí ofsetového tisku.

¹⁰ <https://www.eknihovna.cz/historie-knihy/> [online]

3.2 Zkrášlování knihy

Aby kniha neplnila funkci pouze informativní, přidala se k ní ještě funkce estetická. „Už Antika znala prostý psychologický poznatek, že to, co nazíráme, utkvívá v naší paměti pevněji než to, co pouze slyšíme. Z antiky převzal středověk také základy tradice ilustrované knihy.“ (Bohatcová, 1990. s. 26)

Už od dob středověkých iluminátorů se lidé snaží knihu výtvarně doplnit ať už zevnitř nebo zvenčí. V knihách se objevovaly ilustrace, ornamenty, zdobné iniciály, později realistická zobrazení doplňující encyklopedie a vědecké publikace. Dnes v knihách nalezneme nejrůznější ilustrace tvořené rozdílnými technikami, fotografie, různé grafy i vlepené předměty.

Jak se vyvíjel vnitřek knih, tak se vyvíjela i jejich vnější stránka. Knihvazači už od dob středověku dbali na kvalitní obal knihy. Knižní vazba měla funkci primárně ochrannou. K ní se ale připojila funkce ozdobná. „Druhotně se ovšem desky staly objektem výzdoby a posléze i významným polem uměleckořemeslné nebo i umělecké kreaace“ (Bohatcová, 1990. s. 33). Dnes přebal knihy slouží k její reprezentaci na stejné úrovni jako k její ochraně.

Už od dob středověku je kniha i předmětem sběratelství. Jedná se o tzv. bibliofilie. Jsou to cenné tisky knih, určené k reprezentaci, sloužící jako diplomatické dary, sbírané a uchovávané. Tyto knihy jsou vytvořeny kvalitnější prací a z lepších materiálů, ať už se jedná o použitý papír, desky knihy grafickou úpravu nebo typografii. Jejich náklad je menší a jednotlivé tisky jsou číslovány, popřípadě podepisovány autory.

Knihy se postupně vyvíjela, měla své světlejší i horší časy. V českém prostředí zažila kniha vzestup v průběhu 19. století zejména v ilustraci, na počátku 20. století se vyvíjí dál hlavně díky práci Vojtěcha Preissiga a Karla Dyrnka. Považují se u nás za tvůrce prvních moderních knih a jsou autory teoretických prací zabývajících se grafikou a knihou samotnou.

3.3 Vznik autorské knihy

Datum vzniku autorské knihy jako takové není možné určit. Od začátku 20. století se kniha postupně vyvíjela a po vzoru renesančních tzv. „krásných knih“ se opět stávala estetickým objektem.

Jako samostatný umělecký žánr začala autorská kniha fungovat v šedesátých letech 20. století v avantgardních směrech. Z klasické knihy si nechala primární funkci nosiče informací, avšak začala používat netradiční materiály, média a zobrazení, čímž se z knihy stal umělecký objekt. *„Označení „artist's book“ poprvé použila Dianne Vanderlipová (nar. 1941) v názvu výstavy v Moore College of Art ve Filadelfii roku 1967, český ekvivalent „autorská kniha“ publikoval takřka s desetiletým odstupem Jiří Valoch (1982).“* (Renotière, 2009. s. 17)

Pro její vznik a vývoj bylo důležitých několik směrů jako surrealismus, Fluxus, konceptualismus, lettrismus a další. Surrealisté například používali médium fotografie, vytvářeli koláže a fotografické ilustrace. Dále hnutí Fluxus, které vzniklo v 60. letech v New Yorku. Umělci kombinovali různá média a techniky dohromady a vytvářeli tak objekty nebo i performance. Patří sem například umělec George Brecht, který ve svých dílech pracoval s médiem papíru a textu. Dále sem spadá Bici Hendricks nebo Robert Watts, jejichž díla jsou pokládána za předchůdce dnešní autorské knihy. V rámci konceptualismu to pak byly myšlenky konkrétní a vizuální poezie, kdy se prolíná básnická a výtvarná činnost v různých objektech. J. H. Kocman poté zavedl do umění pojem *„kniha-objekt“*, což zahrnovalo díla, která svým vzhledem a obsahem splňovala definici autorské knihy.

3.4 Co je autorská kniha?

Autorská kniha je v rámci umělecké tvorby samostatnou kategorií. Kniha se stává samostatným uměleckým dílem. Umělci chápou knihu jako objekt, kterým vyjadřují svůj umělecký záměr. Oproti bibliofilii, kdy se na knize podílí specialisté z různých oborů (tiskaři, knihvazači, ilustrátoři...), je autorská kniha většinou dílem jednoho autora. Nachází se ve stejné úrovni, jako jiné umělecké obory – malba, sochařství, fotografie apod.

Stejně jako klasická kniha, tak i autorská kniha v sobě nese jistý obsah, avšak nemusí mít takovou formu, jak jsme zvyklí u knih literárních. Umělecká kniha se stává objektem, který může a nemusí nést textovou část. Myšlenku může přenášet na diváky pomocí jiných médií, jako je tvar, barevnost, materiál. Z toho vyplývá, že autorská kniha nemusí být tvořena pouze z papíru, ale na její tvorbu umělci používají rozmanitých materiálů. Například dřevo, kov, plast, textil nebo i sklo.

Možnosti autorské knihy jsou nezměrné a její výsledný vzhled je velice individuální a záleží na uměleckém projevu jednotlivých tvůrců.

3.5 Umělci zabývající se tvorbou autorské knihy

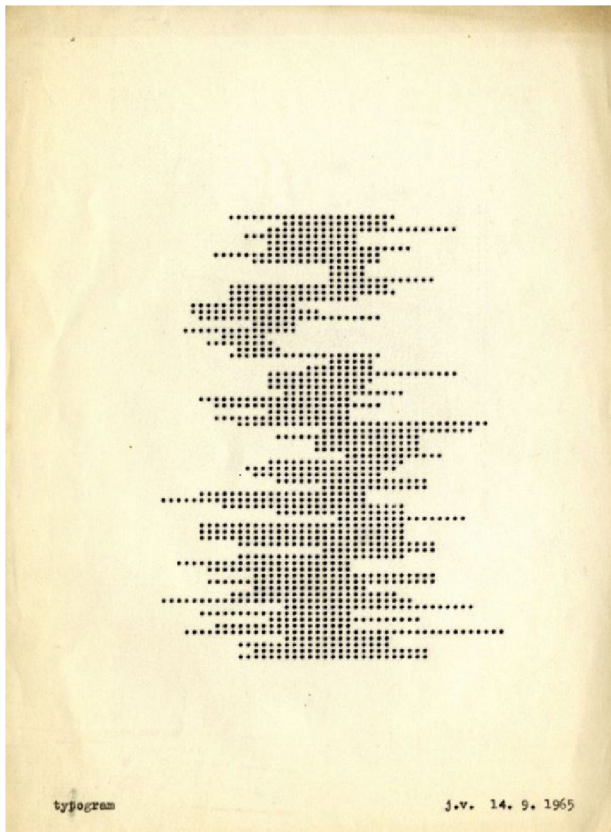
Autorská kniha se rozvíjela od druhé poloviny 20. století. Na jejím počátku stáli umělci, kteří nám jsou dnes už velmi známí.

Jiří Valoch (1946)

Tento konceptuální umělec, kritik a teoretik umění přinesl jako první do českého prostředí pojem „autorská kniha“. V jeho díle se věnuje konceptuální a fotografické poezii, různým kresebným a fotografickým konceptům, textovým instalacím a podobně. Často experimentuje s textem a básnickou tvorbou. Postupně se přes konceptuální práci s textem a vizuální poezii dostal až k tvorbě optických textů nebo rytmických textů. Tyto práce byly tvořeny střídáním elementů (pomlček, teček, grafémů) nebo jejich přesným řazením.

Za první autorské knihy se dají pokládat jeho listy vytvořené na psacím stroji. Od roku 1968 tento způsob tvorby ovlivnil jeho další uměleckou činnost.

Od používání textu ve své tvorbě nikdy neupustil. Experimentuje s ním a posouvá ho dál. Kombinuje ho například s fotografií a vytváří tzv. fototexty, kdy vpisoval slova do negativů a pozitivů. Kromě fotografie pracoval s textem v souvislosti s body artem, instalací, nebo konceptuálním uměním.

Obrázek č. 22 – Jiří Valoch; Typogram

Dezider Tóth – Monogramista T. D

Slovenský konceptuální umělec, ovlivněn hnutím Fluxus. Ve své tvorbě pracuje s metaforami, humorem a hledá vztahy mezi slovem a obrazem. V začátcích své tvorby se zajímal o literaturu, divadlo a film. Jeho tvorba je úzce spojena s konceptuálním uměním, instalacemi, malbou ale také s autorskými knihami. Od 70. let se zajímá o spojení umění a slova v různých kontextech.

Z jeho autorských knih můžeme uvést například dílo „Kniha v prenatálním stavu“, což je soubor osmi autorských knih – objektů z roku 1983. Základní myšlenkou jsou zde slova, která na sebe navazují volně v pásu, bez pevné vazby. Použité jsou zde základní dostupné materiály - kost, dřevo látka. V díle 14. zastavení, ve kterém sledujeme jeho putování přírodou můžeme vidět jeho zájem o ekologickou tematiku.

Obrázek č. 23 – Monogramista T. D. – kniha v prenatálním stavu (1983)

Obrázek č. 24 – Monogramista T. D. – 14. zastavení (1984)

Samozřejmě u zrodu autorské knihy stáli i další slavní umělci jako Milan Knížák, Květa Pacovská, John Cage nebo okrajově i Joseph Beuys. Na ně navázali mladší umělci, kteří se tvorbou autorské knihy také zabývají.

Každý z umělců se dílem zasadil o vývoj autorské knihy do podoby, jakou známe dnes. A tím experimenty nekončí. Současní umělci stále vytváří nové způsoby zpracování knihy, hledají nová témata a další možnosti, které toto médium přináší.

Slávka Paulíková (1983)

Slovenská knižní a typografická designérka. Studovala v brněnském ateliéru Papír a kniha u doc. J. H. Kocmana Věnuje se tvorbě knih a jejich úpravě v komplexní rovině. Od typografie, po grafický návrh obálky, ilustrace a vazby. Vytvořila autorskou knihu s názvem Scratchiti (2005), kde se věnuje fenoménu písma, které provází většinu její tvorby. V díle se zabývá současným fenoménem, jak už název napovídá, scratchiti. Což je pouliční umění, podobné grafity, kdy se ale znaky nestříkají sprejem, ale vyrývají se do materiálů imitující sklo. Autorka tyto znaky sbírá, vyhledává z nich písmena a z nich poté vytváří jednotný font. Tímto fontem poté v knize popisuje historii scratchiti.

Obrázek č. 25 – Slávka Paulíková – scratchiti 2005

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Inspirační východiska

Při hledání vhodné inspirace pro tento projekt jsem studovala práci několika autorů, kteří se buď myšlenkově nebo způsobem práce věnují podobným tématům jako já. Hlavními tématy, kterými se zabývám, je tvorba autorské knihy, experimentování s různými materiály a technikami. Dále práce s tvarem, barvou, prostorem a jejich využití v autorských knihách. Dále uvádím pár příkladů.

Prvním z nich je J. H. Kocman, který pracuje s různými materiály, zkoumá jejich specifika a z nich dále tvoří. Stejně tak je v mém projektu důležité experimentovat s rozličnými materiály a uvádět je do dalších souvislostí. Také druhý z autorů, kterého zde uvádím, vytváří experimentální autorské knihy, při jejichž tvorbě používá netradiční techniky. Další ze zmiňovaných umělců autorské knihy nevytváří. Jeho díla mě inspirovala hlavně v tom, jakým způsobem pracuje s tvarem a jeho možnostmi. Tvar je pro něj důležitým aspektem. V jedné z etap projektu se zaměřuji také na práci s tvarem. Tito autoři a jejich tvorba je pro mě a můj projekt co se inspirace týče, velice přínosná.

Jiří Hynek Kocman

Osobnost, která se ve velké míře zasloužila o rozvoj autorské knihy u nás. Částečně i díky jeho tvorbě se z média knihy a papíru stala samostatná umělecká disciplína. Tvorbou autorských knih se zabývá od 70 let. Mezi jeho první práce patří tzv. Chromatografické knihy a Preparované knihy. V prvním případě experimentoval s prázdnými stránkami knižního bloku, které napouštěl barvami a ty poté vytvářely abstraktní skvrny a obrazce. Preparované knihy vytváří řezáním knižních bloků. Odhaluje tak jejich vazbu nebo strukturu písma.

Velkou část jeho autorských knih tvoří tzv. paper-re-making books, kdy pracuje s potištěnými papíry a dává je do nových souvislostí. Původní papíry s jejich obsahem recykluje na ruční papír a ten dále používá při vytváření nové knihy – nového objektu. Kromě výše zmíněného také pracuje s recyklací, parafrází, nebo redukcí jiných uměleckých děl.

J. H. Kocman má vrozenou citlivost k materiálu. Jeho knihy jsou nosičem myšlenky, uměleckým dílem a zároveň kvalitní řemeslnou prací.

Obrázek č. 26 – J. H. Kocman – Prepared books, 1970

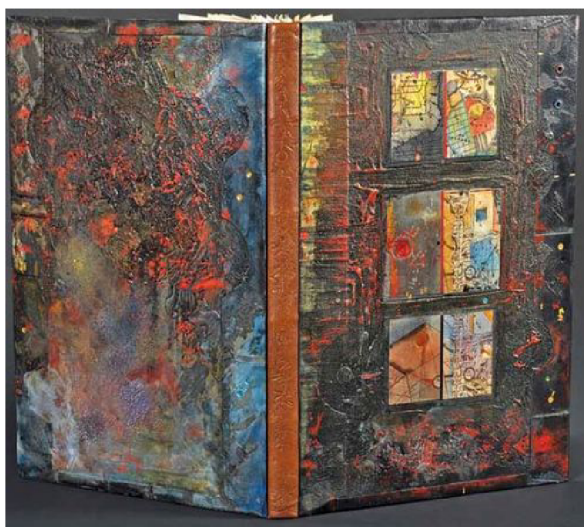
Timothy C. Ely (1949)

Současný americký umělec, věnující se malbě, grafice a knižní tvorbě. Proslul svými ručně vytvářenými uměleckými knihami. Tvorbě knih se věnoval už od dětství, kdy vytvářel komiksy. Po studiu malby a grafiky na Western Washington University cestoval po Velké Británii, Itálii a Japonsku, kde vyučoval kresbu a knižní vazbu.

Ve své tvorbě využívá rozmanité tradiční i moderní techniky. Dokonce vyrábí své vlastní inkousty z mořských řas. Vazby jeho knih jsou voleny tak, aby souvisely s použitými kresbami, fotografiemi a dalšími materiály. Materiály, které volí nejsou vždy tradiční a vhodné pro standardní technologii výroby knih. Tematicky čerpá z náboženských tradic, astronomie, geometrie, alchymie a dalších. Jeho práce se vyznačuje nadčasovostí i tajemnem.

Obrázek č.27 – Timothy C. Ely – Second road, 2016

Obrázek č.28 – Timothy C. Ely – Bones of the Book

János Fajó (1937 – 2018)

Výtvarník, který se zajímá o geometrickou abstrakci. Tento maďarský umělec vystudoval dekorativní malbu na Akademii výtvarných umění. Následně cestoval po Evropě, kde se setkal s Maxem Billem a Victorem Vasarelym. Díky nim se dále zdokonaloval ve svých technikách.

V jeho tvorbě je pro něj důležitá práce s tvarem a barvou. Zkoumá jejich formy a působení v prostoru a vytváří poté vlastní principy. Ve svých kresbách, linorytech, reliéfech a objektech dlouho hledá správnou formu, které poté přiřazuje barvu.

Obrázek č. 29 – János Fajó

5 Projekt

Můj projekt jsem zaměřila na tvorbu knižního artefaktu – autorské knihy. Jedná se o tvorbu takového artefaktu se žáky prvních či druhých ročníků středních škol nebo se žáky devátých tříd. Zaměřen je na poznávání barokní architektury. A to od všímání si základních prvků a tvarů přes komplexnější pozorování barokních budov. Právě jednotlivé prvky této architektury budou tvořit materiálový podklad, se kterým se bude dále pracovat. Směřován je na žáky, kteří se o baroku teprve začínají učit a poznávají tento umělecký sloh od jeho základů.

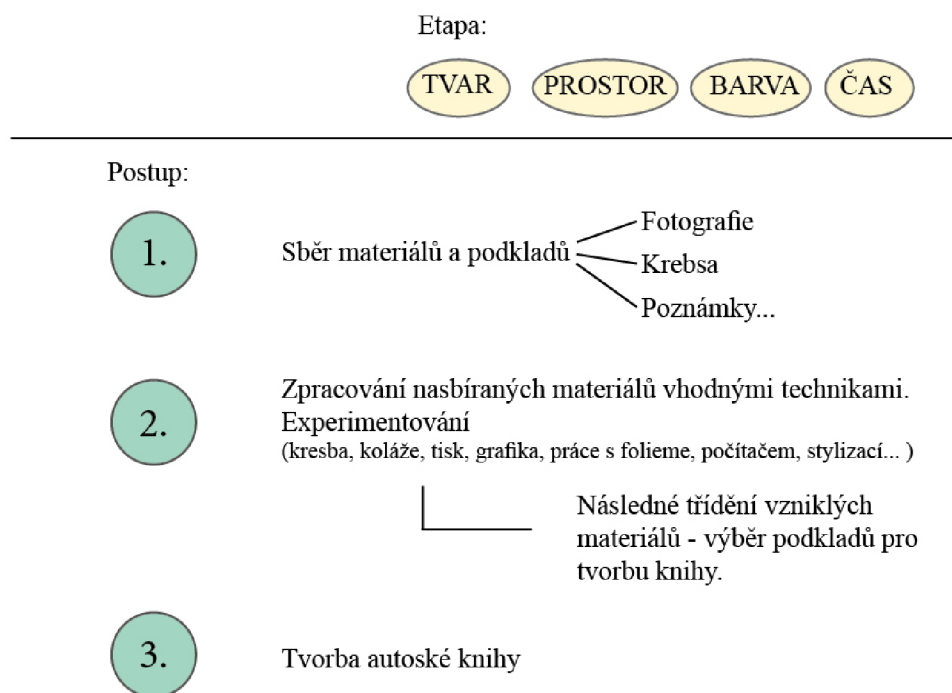
Projekt – konkrétně sběr materiálů a inspirace je zasazen do centra města Broumov. Broumov jsem vybrala z několika důvodů. V jeho centru se nachází hned několik barokních budov, kostelů a dalších památek, které ideálně slouží jako naše inspirační východiska. Celé broumovské náměstí je v barokním stylu. V jeho středu se nachází morový sloup, jehož autorem je Jan Brokoff. V centru města také leží broumovský klášter, který je nazýván perlou Baroka. Nedaleko náměstí se také nacházejí další barokní kostely jako je například kostel sv. Václava nebo klášterní kostel sv. Vojtěcha. Tato část je tedy velmi bohatá, co se týče sběru inspirace a materiálů pro další tvorbu.

Projekt je koncipován jako celoroční. Práce je rozvržena do několika etap. V úvodní části každé z etap je nutná celodenní exkurze do Broumova. Tam se žáci věnují pozorování jednotlivých vlastností architektury a sběru materiálů ve formě fotografií, skic, kreseb nebo poznámek. Druhá část každé z etap je věnována práci na materiálech v hodinách výtvarné výchovy a následná tvorba autorské knihy. Etapy jsou celkem 3 – 4 (dle individuálních časových možností) V prvním týdnu je tedy již zmiňovaná návštěva Broumova. Následuje vždy 10 – 12 vyučovacích hodin samotné práce. V každé etapě se postupně prohlubuje žáková znalost a orientace v Broumově. Ví, na co se má zaměřovat, a co konkrétního hledat. Zároveň také po jednotlivých částech poznávají různé techniky tvorby.

Žáci se při tvorbě budou věnovat několika vlastnostem architektury – a to od těch jednodušších, po složitější. Při každé z návštěv se budou zaměřovat na jednu konkrétní věc. Vybrala jsem 4 základní vlastnosti po kterých lze architekturu zkoumat a to – *tvar*, *prostor*, *barvu a čas*. S těmito prvky budou následně pracovat. Zkoumat jejich různé

možnosti a využití skrze různé výtvarné techniky. Každá z vlastností skýtá mnoho dalších možností využití a jde o přemýšlení o každém z nich a experimentování s nimi.

Barokní architektura je velmi bohatá na nejrůznější prvky a vlastnosti, které lze sledovat a pracovat s nimi. Proto si myslím, že je vhodná pro takovouto práci. Všechny nasbírané a vytvořené materiály žáci následně roztřídí nebo seskupí a vytvoří jim to základ experimentální autorské knihy. Tato kniha lze pojmout také mnoha způsoby, ať už se to týče tvaru, vazby nebo barevnosti.

Obrázek č. 30 – jednoduchá mapa postupu práce

5.1 Popis tvorby

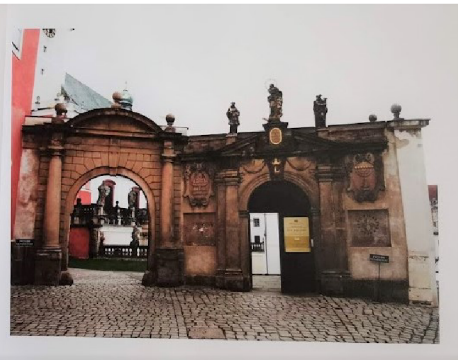
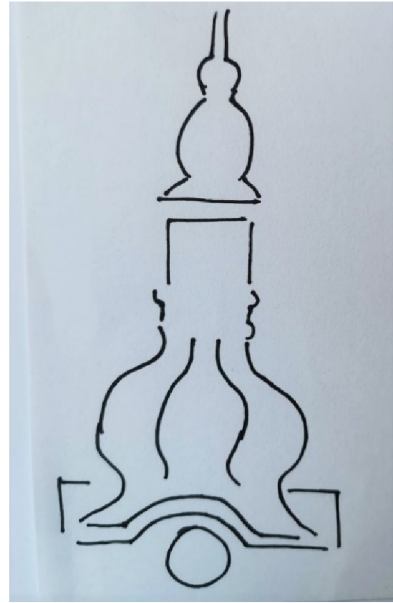
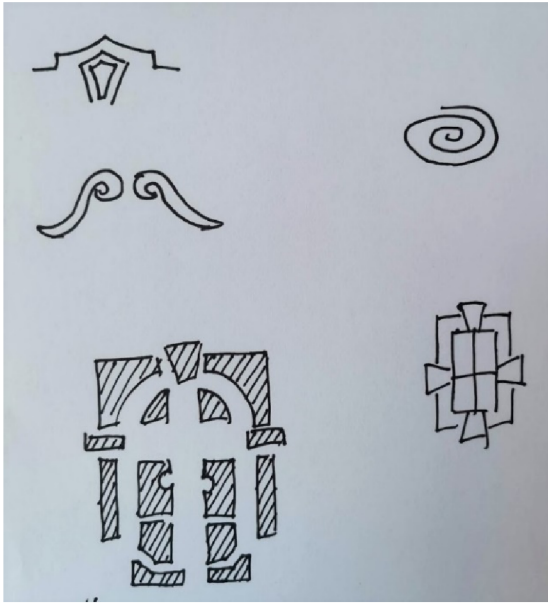
Jak jsem již zmínila, v každé části je nejdůležitější prvotní sběr materiálů pro další práci. Sběr bude probíhat přímo v centru Broumova. Dnešní moderní technologie nabízejí různé možnosti záznamu reality. Proto bych se nebála volit tyto technologie pro účel sběru materiálů. Žáci si vytvoří fotografické portfolio, dále využijí skicy, kresby a poznámky. V každé z etap se budou žáci věnovat jedné z vlastností architektury.

Zprvu se budou zaměřovat na jednotlivé tvary. Barokní tvary jsou velice rozmanité a můžeme je vidět v průčelích, portálech, sochách, vlnění zdí a dalších prvcích. Nasbírané fotografické podklady mohou vytisknout a dále v nich zkoumat různé tvary broumovské architektury. Následně budou přemýšlet o práci s tvarem v různých výtvarných technikách. Důležité je promyslet, které techniky se hodí a co vše lze vytvořit. Práce s ním lze skvěle využít kresebně, nebo vystřihováním. Také lze tvořit koláže, frotáže, zaměřit se na stylizaci tvaru, až po tisk nebo slepotisk.

Se staršími a zkušenějšími žáky lze samozřejmě využít i moderních technik, aby pro ně práce nezačala být nudná či jednotvárná. Využít lze i modelování v PC, promítání na budovy nebo také 3D tisk.

V další fázi se mohou zabývat barvou nebo prostorem. Při práci s barvou lze využít různé techniky od malby po tisk. Také černobílé vs. barevné fotografie a jejich úpravy pomocí moderních technologií jako je počítač, telefon či tablet. Využít lze i různých barevných papírů či průhledných fólií. Prostor je v architektuře také důležitým aspektem, který lze pozorovat v interiérech i exteriérech, v perspektivě nebo v celkovém rozmístění budov. Práce s prostorem lze pojmout geometricky, abstraktně nebo i ve volbě materiálů.

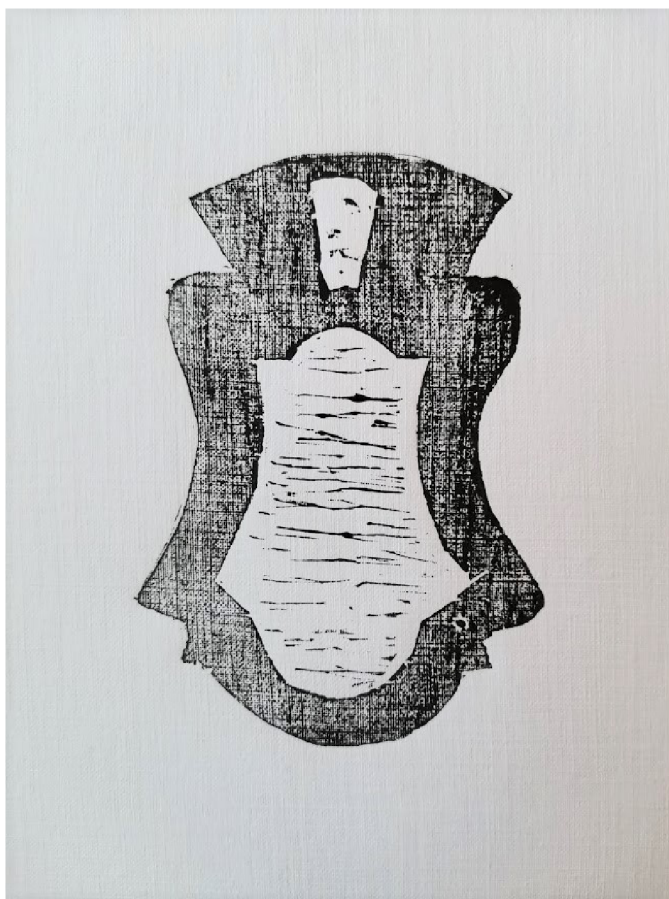
Posledním aspektem je čas, který architekturu vystihuje v historickém a současném kontextu. S časem lze pracovat pomocí současných a historických výtvarných technik. Například olejomalba vs. graffiti. V porovnávání barokních vs. moderních sochařských děl. Zkoumání změn v architektonických slozích.

Obrázky č. 31 - 36 – sběr materiálů/podkladů

Obrázky č. 37 - 39 – práce s tvarem

Obrázky č. 40 a 41 - linoryt, slepotisk

Obrázky č. 42 - 45 – práce s historickými fotografiemi.

5.2 Další možnosti tvorby

Praktická část, která je zde zdokumentovaná, je pouze jakýsi pilotní projekt, který kompaktně ukazuje a představuje práci s experimentální autorskou knihou. Tento projekt skýtá mnoho různých možností tvorby a spoustu různých východisek, se kterými lze pracovat. Je několik směrů, kterými můžeme tuto práci rozvíjet. Proto představuji základní mustr – koncept práce na které lze budovat dále.

Při práci s tvarem, časem, prostorem můžeme jít dál a zapojit komplexnější práci s mapou, 3D technologiemi, modelováním. Můžeme využít literatury, které je o Brumovsku k nalezení hojný počet. Pracovat s literaturou lze ve formě povídek či ilustrací k Brumovským pověstem.

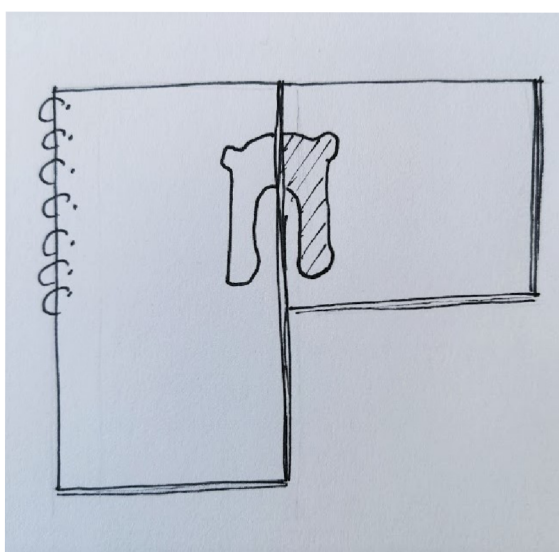
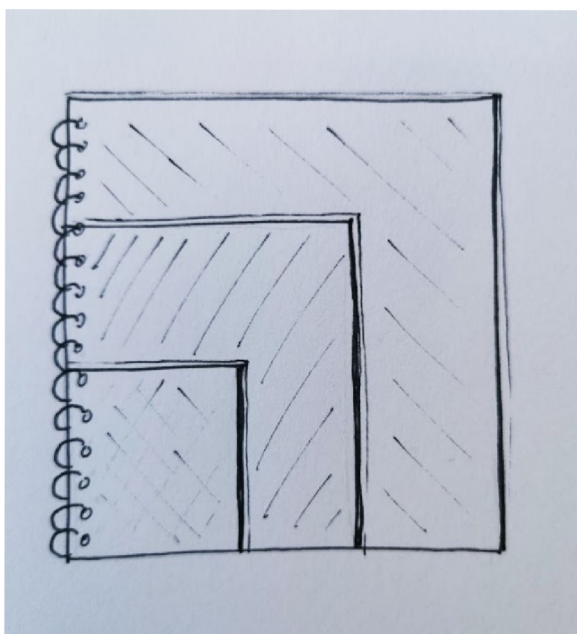
Mezipředmětové propojení je zde také snadné a možné. Z přírodovědného a zeměpisného hlediska má brumovská kotlina také co nabídnout. Propojení s literaturou jsem již zmínila výše. Projekt lze tedy v průběhu celého roku propojit s několika předměty najednou a hledat různé souvislosti na základě jednoho tématu.

Samotné autorské knihy lze také pojmout několika způsoby. Žáci mohou pracovat každý na své jedné knize nebo vytvořit jednu společnou komplexní knihu. Práce by tak byla skupinová, kdy by se každý zabýval jedním aspektem, vymýšlel jeho různá využití a poté by vznikl jeden větší, více promyšlený artefakt.

Nebo by se jednotlivé části daly pojmout jako samostatné menší knihy. V tomto případě by se se samotnou knihou dalo pracovat komplexněji. Kniha zabývající se tvarem, by sama o sobě měla zajímavý tvar inspirovaný barokní architekturou. A to by nám dále nabízelo opět několik dalších možností práce. Pomocí různých materiálů a zvolených vazeb, může vzniknout kniha-objekt, která má i prostorově zajímavé řešení. Ať už se jedná o zajímavě pojaté leporelo, nebo na sebe skládané vyřezávané kartony. Možností jak knihu a její tvar pojmout je opravdu spousta.

Kniha, která se zabývá barvou by sama o sobě měla promyšlené barevné strany nebo naopak by se zaměřovala na jednu konkrétní barvu, která by vyplynula z bádání a zkoumání nasbíraných materiálů a podkladů. Další část zaměřující se na prostor by se dala do podoby autorské knihy ztvárnit jako vícerozměrný artefakt. Nebo by se daly použít principy pop-up knih či různé průhledy.

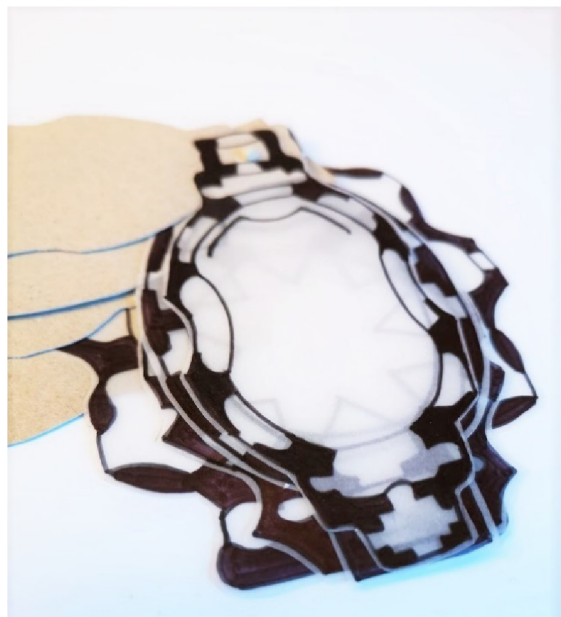
Práce na projektu by se dala také rozdělit do více ročníků. Dle zkušeností žáků by se každému z ročníků udělila konkrétní tvorba. Mladší žáci by se zabývali tvarem a jeho využitím v různých výtvarných technikách, zkušenější by se zabývali složitější tvorbou knih. Další by mohli pracovat přímo v plenéru a zkoumat netradiční techniky jako například promítání na budovy a podobně. Vzniklo by tak více menších projektů, které by byly zaštitěny jedním tématem. Na konci školního roku by se z těchto jednotlivých menších projektů vytvořila společná výstava.

Obrázky č. 46 a 47 – návrhy různých tvarů knih

Obrázky č. 48 - 50 – modely různých způsobů knih

Obrázky č. 51 - 54 – model knihy; práce s tvarem půdorysů

DIDAKTICKÁ ČÁST

V hodinách se dá s Broumovem a jeho barokními aspekty pracovat i v dalších rovinách. Lze využívat nejrůznějších technik a forem tvorby. Dále předkládám několik didaktických příprav, ve kterých popisují takovéto možnosti práce.

Krom práce se základními technikami jako je kresba, lze se žáky tvořit prostorové plastiky, pracovat s fotografiemi nebo tiskem. Vše je podloženo nevyčerpatelnými možnostmi Broumovska, jeho historií, architekturou nebo i pověstmi. V návaznosti na toto místo lze se žáky pracovat v průběhu celého roku.

Didaktické přípravy jsou tedy vždy podloženy nějakým aspektem Broumovska a doplněny o inspiraci z řad moderního umění. Volba inspirace navazuje na samotnou tvorbu a užití techniky.

6 Didaktický výtvarný projekt

Věková skupina: 2. stupeň základní školy a první ročníky středních škol.

Téma: Barokní Broumovsko

Cíle: Vzdělávací: Žáci poznávají Broumovskou historii.

Výchovné: Žáci přemýšlejí nad rozmanitými možnostmi výtvarných technik

6.1 Prostorová tvorba

Pověst o padající hlavě.

Časová dotace: 9 hodin (Tři výukové bloky)

Cíle: Vzdělávací: Žáci se učí vytvářet trojrozměrný model.

Výchovné: Žáci přemýšlejí nad efektivním řešením problému.

Návaznost na RVP: U Žáků jsou rozvíjeny tyto klíčové kompetence:

Kompetence pracovní: Žáci pracují zodpovědně s danými nástroji, využívají je efektivně k vytvoření svého uměleckého záměru. Dodržuje daná pravidla, toleruje práci svých spolužáků. Orientuje se v aktivitách důležitých pro uskutečnění svého záměru.

Kompetence kulturní: Žákům je předkládána inspirace v podobě ukázek současných umělců, zabývající se podobnou problematikou jako v zadaném úkolu.

Kompetence k řešení problémů: Žák hledá možnosti k řešení daného zadání, využívá získané znalosti, dohledává potřebné informace.

Inspirace:

David Černý: Český umělec, který vystudoval sochařství na UMPRUM v Praze. Pracuje se sochami a veřejným prostorem. Zajímají ho zásahy do společnosti, které mají provokovat nebo testovat společenské i estetické limity.

Svémi sochami poukazuje na problémy společnosti, politické situace a další.

Obrázky č. 55 a 56 – David Černý – Kůň (1999); růžový tank (1991)

Motivační otázky: Jaké sochy vytváří David Černý? Co je na nich zvláštního? Jaké mohou mít sochy využití nebo podtext? Jaká témata můžeme skrze sochy řešit?

Pověst o padající hlavě Ježíše: Práce s textem „*Pověsti z Broumova*“, Eva Koudelková r. vydání 2000.

Pověst *Kříž před kostelem*:

Naproti vstupním dveřím do klášterního kostela shlíží z výklenků ve zdi, která ohraničuje klášterní pozemek, sousoší v nadživotní velikosti. Postavy vysoce situovaného církevního hodnostáře nalevo a papeže napravo symbolizují Starý a Nový zákon, mezi nimi je zasazena socha ukřižovaného Krista. Podle vyprávění starých lidí socha Spasitele každý rok o trochu skloní hlavu. Věří se, že až hlava klesne na Kristovu hrud', nastane soudný den. (Koudelková, 2000. s. 28)

Žáci budou pracovat s touto pověstí, jako s podkladem pro práci.

Formulace výtvarného problému: Zamyšlení se nad sochou v širším slova smyslu.

Výtvarné vyjadřovací prostředky: Prostorová tvorba, modelování

Zadání: Vytvoření modelu sochy. Navržení systému nebo způsobu, který zabrání, aby hlava Ježíše dál neklesala.

Žáci se zamyslí nad způsobem, který zamezí tomu, aby hlava Ježíše klesla a způsobila tak konec světa.

Postup práce: Žáci se už v Broumově seznámili se sousoším před kostelem sv. Vojtěcha.

Zkusí navrhnout různé možnosti, kterými by zabránili dalšímu padání hlavy.

Nejprve si nakreslí skici a nákresy jak sousoší, tak vymyšleného zařízení. Vzhled sousoší čerpají z vlastních fotografií, kreseb, popřípadě z internetu.

Žáci budou vytvářet maketu pomocí modelace z hlíny a následného odlévání do sádry.

Model bude zobrazovat buďto celé sousoší nebo jeho část, podle individuálních návrhů žáků.

Model bude ve velikosti přibližně 30 x 20 cm.

Na tento model poté nainstalují maketu svého zařízení, které zabrání padání hlavy. Materiál na zařízení si žáci vybírají sami, konzultují ho s učitelem. (dřevo, provaz, kov...)

Hodnotící kritéria: Přístup k práci, invenční návrhy, připravenost, spolupráce, výsledné dílo.

Reflexe hodiny:

Průběžná: Učitel se žáky konzultuje jejich nápady k řešení problému. Navrhuje další možnosti řešení.

Závěrečná: žáci představují své konečné dílo. Popisují průběh práce a navržené zařízení. Učitel hodnotí zapojení do práce, její efektivitu, přístup žáků a výsledné dílo.

Obrázky č. 57 a 58 – návrhy, vytvoření zařízení; vizualizace

6.2 Výšivka na fotografii

Téma: historie vs. současnost

Cíle: Vzdělávací: Žáci se učí pracovat s textilním prvkem pro vyjádření myšlenky.

Výchovné: Žáci uvažují nad změnami v prostředí kolem nich.

Návaznost na RVP: U žáků jsou rozvíjeny tyto klíčové kompetence:

Kompetence k umělecké komunikaci: Žák disponuje dovednostmi a vědomosti, které mu umožňují volit výtvarné prostředky k řešení jednotlivých úkolů.

Kompetence kulturní: Žák je vnímavý ke kulturním hodnotám, chápe jejich kvalitu a důležitost pro společnost.

Kompetence pracovní: Žák se orientuje v základních aktivitách a postupech, které jsou potřebné k uskutečnění konkrétního záměru. Používá zodpovědně a bezpečně materiály.

Inspirace:

Maurizio Anzeri: Italský umělec, který pracuje s médiem fotografie. Předělává staré portréty pomocí výšivky a barevných nití. Mění historické fotografie v současné umělecké médium pomocí smíšených technik. Historické černobílé fotografické portréty doplňuje barevnou výšivkou.

Obrázky č. 59 – 61 - Maurizio Anzeri

Motivační otázky: Jaké fotografie umělec používá? Jakým způsobem je mění? Jakým jeho díla působí dojmem? Proč pracuje takovou technikou? Mění výšivka charakter fotografie? Jak lze pracovat s výšivkou na fotografii?

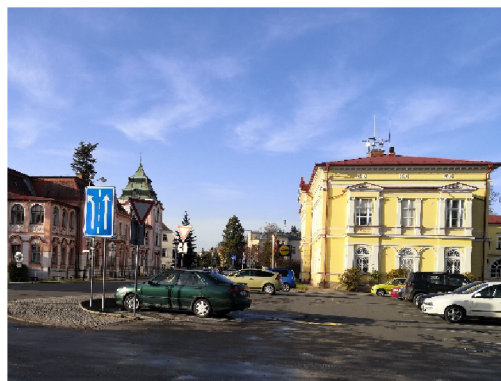
Formulace výtvarného problému: Vnést do historických fotek současnost.

Výtvarné vyjadřovací prostředky: výšivka na fotografii.

Zadání: Vyhledat a vybrat si historickou fotografii Broumova (Např. kniha: Bergmann, Broumovsko na historických zobrazeních). Tuto fotografii porovnat s vlastní fotografií ze současnosti.

Pomocí výšivky přenesou současnou podobu města do historické fotografie. Změnu si nejprve vymyslí a navrhnu pomocí skic. Zvolí vhodnou barevnost i styl výšivky.

Do fotografie si mohou udělat předem dírky, kterými budou vést nit.

Obrázek č.62 - Historický pohled na Broumov Obrázek č. 63 – Broumov aktuálně

Reflexe:

Průběžná: Učitel hodnotí a pomáhá žákům s výběrem fotografií a jejich návrhy na změnu, kterou do fotografie aplikují pomocí výšivky.

Závěrečná: Žáci představují kolektivní výsledné dílo, debatují nad různými možnostmi řešení a konečné práce. Učitel hodnotí průběh práce, žákův zájem o téma, připravenost a výsledek celého procesu.

6.3 Tisk na textil

Téma: Stylizace půdorysů

Časová dotace: 6 hodin (dva výukové bloky)

Cíle: Vzdělávací: Žáci se seznamují s půdorysy barokních kostelů.

Výchovné: Žáci se učí stylizace a používání jednoho prvku.

Návaznost na RVP: U žáků jsou rozvíjeny tyto klíčové kompetence:

Kompetence pracovní: Žák účelně a bezpečně využívá pomůcky a materiály, respektuje postup zadané práce, přistupuje k práci zodpovědně. Využívá znalosti získané v různých oborech vzdělávání a aplikuje je do daného úkolu.

Kompetence Kulturní: Žák je vnímavý ke kulturnímu dědictví a vnímá ho jako důležitou součást lidské existence.

Inspirace:

umělci, kteří také překračují zobrazovací stereotypy – stylizují, zjednodušují předměty.

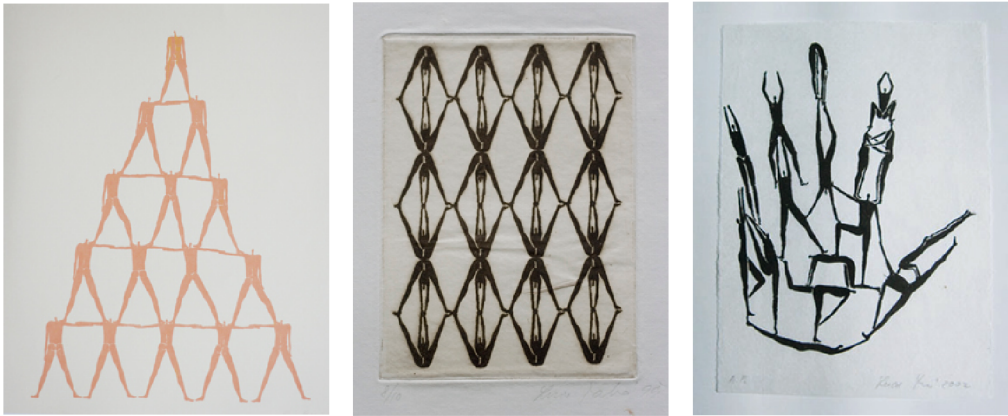
současné umělkyně:

Alice Nikitinová – (Finalistka ceny Jindřicha Chalupického 2010, poznala jsem ji jako učitelku malby na UHK (osobní zkušenost)) - malířka, která ve své tvorbě zobrazuje předměty v jejich samotné podstatě. Vynechává ve svém zobrazení detaily, které jsou pro předmět zbytečné.

Obrázky č. 64 - 65 – A. Nikitinová

Lucie Tatarová – Pracuje se stylizací – zjednodušení lidského těla a jeho přetvořením až v ornament. - Postupné zjednodušení předmětu, o který se zajímá až v objekt, který pro ni má osobní hodnotu.

Obrázky č. 66 - 68 – L. Tatarová

Lucie Tatarová přetvářela lidské tělo až do formy malých postaviček, se kterými dále pracovala. Žáci zjednodušují a vytvářejí nějaký svůj osobní předmět

- mohou uvažovat, jak s ním budou pracovat dál (jak ho využít, do čeho ho zakomponovat, jak ho prezentovat).

– Nad jejich obrazy můžeme s žáky společně diskutovat – uvědomit si, jakým způsobem můžeme předmět uchopit, zjednodušit a přetvořit v naši osobní věc.

(Znalosti z výtvarné kultury propojujeme se zpracovávaným výtvarným problémem.)

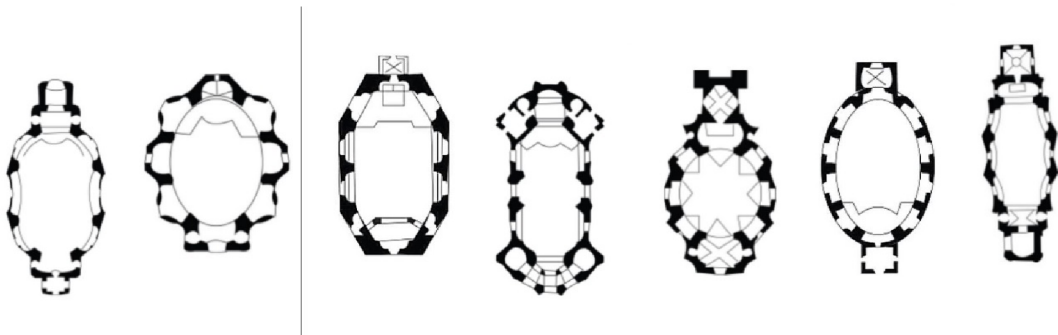
Motivační otázky: Jakým způsobem zobrazují předměty, objekty? Jaké používají prvky? Jak s těmito prvky pracují? Jak moc můžeme určitý objekt zjednodušit?

Broumovská skupina kostelů:

Jedná se o jedinečný soubor devíti barokních kostelů. Tyto venkovské kostely nechali zřídit benediktini v první polovině 18. století.

Architekty těchto kostelů byli Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferovi. Měli možnost si zde vyzkoušet různé architektonické prvky a principy. Měli plnit spíše funkci duchovní, tak jsou stavebně skromnější, ale i tak mají co nabídnout.

Na jejich půdorysech můžeme dobře zkoumat architektonické konstrukce a prvky.

Obrázek č. 69. – půdorysy kostelů

Konvexní architektura: z lat. *convexus* = vypouklý – křivky a plochy jsou prohnuté směrem ven. Takovéto křivky na architektuře působí dojmem pevnosti, vzrůsnosti, napětí a síly.

Konkávni architektura: z lat. *Concavus* = vydutý – křivky a plochy jsou zahnuté směrem dovnitř. Takovéto prvky v architektuře působí dojmem klidnějším, útulnějším.

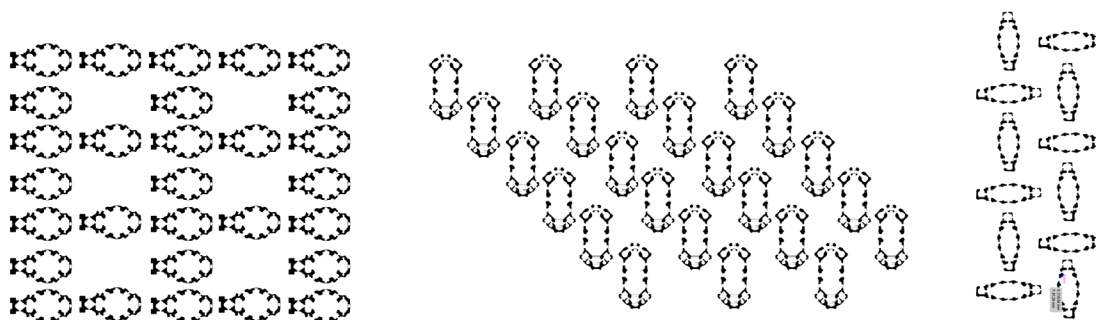
¹¹

Formulace výtvarného problému: Možnosti využití tvarů půdorysů.

Zadání: Vytvořit šablonu z plastové folie pro tisk na textil. Vybrat si a stylizovat jeden, maximálně dva půdorysy. Ty poté zjednodušit na tvary a linky. Budou vytvářet raport, který se bude nanášet na textilní tašku.

¹¹ Konvexní architektura; Konkávni architektura. *Cs.wikipedia.org* [online]. [cit. 2019-12-09]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Konk%C3%A1vn%C3%AD_\(architektura\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Konk%C3%A1vn%C3%AD_(architektura)) [online]

Postup: Žáci si nejprve na papír vytvoří jednoduché skici půdorysů. Vyberou si jeden nebo dva půdorysy, které chtějí stylizovat.

Obrázek č. 70 - ukázky – možnosti raportu

Výroba šablony.

Takto stylizované půdorysy převedou pomocí pauzovacího papíru na tvrdší folii. Formát lina přibližně 20 x 20 cm. Vytvoří si tak tiskovou šablonu. Místa, která chtějí, aby tiskly, do folie vyřezou. Skrz ně poté budou nanášet barvu.

Část A) Tisk na látku. Časová dotace: 75 minut.

Mezi dvě látky – dovnitř tašky nebo povlaku žáci dají papír. (Aby se motiv neprotiskl skrze látku na druhou stranu.

Na látku přiloží šablonu. Pomocí houbičky nebo štětcem nanáší barvu.

Barva: zažehlovací barva (př.: stetacolor Opague; pébéo)

- Vodou ředitelné, vzájemně mísitelné, na barevný i bílý textil. S dokonale krycí schopností. Vhodné jak pro aplikaci štětcem, tak i pro šablonování, či tisknutí pomocí razítek. Barvy se fixují zažehlením po dobu 3 – 5 minut. Po fixaci jsou barvy nesmyvatelné.

* Je dobré si udělat nejprve malou zkoušku tisku nanečisto – na papír nebo kus látky.

Barva se následně zažehlí pomocí žehličky (3 – 5 minut).

Obrázky č. 71 a 72 – ukázka; tisk půdorysů na textil.

6.4 Práce s mapou

Téma: Mapa Broumova

Časová dotace: 6 hodin (dva výukové bloky)

Cíle: Vzdělávací: Žáci se učí vytvářet mapu v rámci skupinové práce.

Výchovné: Žáci se učí vystihnout a zobrazit detail, který je pro určité místo důležitý.

Návaznost na RVP: U žáků jsou rozvíjeny tyto klíčové kompetence:

Kompetence komunikativní: žák formuluje své myšlenky a předkládá je ostatním. Naslouchá a podporuje nápady svých spolužáků. Žáci se společně dohodnou na efektivním řešení daného problému.

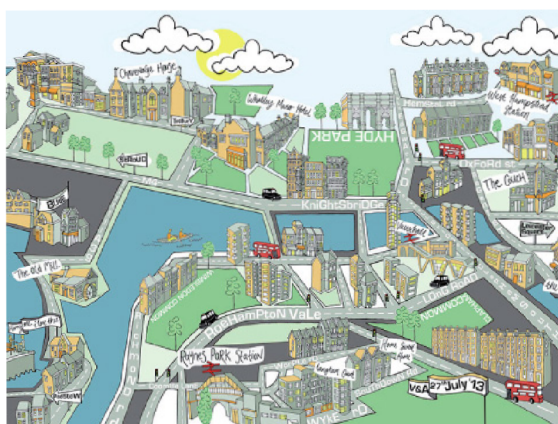
Kompetence pracovní: Žák využívá znalosti získané v různých oblastech vzdělávání. Orientuje se v jednotlivých aktivitách, které jsou zapotřebí k řešení daného problému.

Kompetence osobnostně sociální: Záměrně se zapojuje do společných aktivit a je si vědom své odpovědnosti za celkové společně vzniklé dílo.

Společná práce – vytvoření velké mapy Broumova s kresebným vyobrazením jednotlivých míst, budov, zajímavých detailů apod. Využívá své komunikativní dovednosti, kterými pomáhá plnohodnotné spolupráci s kolektivem.

Inspirace: Práce s mapou

Lucie Conoley: Londýnská umělkyně a ilustrátorka, věnující se tvorbě map, které nazývá „Mips“. Jedná se o lustrované mapy, u kterých se zaměřuje na jednotlivá místa a popisuje v nich to, co činí místo jedinečným. Popisuje v mapách různé památky, budovy, parky a vše co dělá oblasti zvláštní a významnou.

Obrázky č. – 73 – 76 – L. Conoley

Motivační otázky: Jakým způsobem tvoří umělkyně svá díla? Co vše je na mapách vidět? Na co vše se při tvorbě map soustředí? Čím je její práce výjimečná? Co by šlo vyzdvihnout na městu Broumov? Jaké zajímavé budovy se zde nacházejí? Co jiného se zde nachází?

Formulace výtvarného problému: Zaměření se na zajímavosti města Broumov a ztvárnění je ve formě mapy.

Výtvarné vyjadřovací prostředky: Kombinace malby a kresby

Pomůcky: Balicí papír (nebo jiný papír velkého formátu), akrylové barvy, štětce, čtvrtky pastelky, fotografie, tablety,

Zadání: Vytvoření velké mapy Broumova s vyobrazenými detaily míst, které jsou pro Broumov typické nebo jinak zajímavé.

Postup práce: Žáci společně pomocí jednoduchých skic a následně kresbou na tabuli navrhnu styl mapy. Ta bude tvořena z malovaného podkladu na velkém papíře, plus reliéfní kresby budov, památek apod., které budou na podklad nalepeny.

Žáci se dohodnou na:

- Typu zobrazení ulic, řek, budov, okolí apod.
- Jednoduché omezené barevnosti (3 – 5 barev; např. barvy znaku města Broumov – Modrá, bílá, žlutá + černá). Barvy musí mít souvislost s Broumovem.
- Zobrazených budovách, památkách a místech, které chtějí zdůraznit. Také kdo kterou budovu vytvoří.
- Velikosti těchto budov a míst. V poměru k podkladu mapy.

Společně rozvrhnou podklad mapy a namalují hlavní ulice, náměstí, řeky, okolí apod.

Každý sám poté vytvoří jedno místo, které si vybral. To provede pomocí kresby pastelkami na papír. Pro zobrazení budovy budou čerpat ze svých fotografií pořízených v Broumově, popřípadě vyhledají inspiraci na internetu.

Reliéfu se docílí tak, že se kresby vystřihnou a nalepí na karton a různé velikosti. Tímto způsobem se mohou jednotlivé budovy i překrývat. Lze vytvořit dojem perspektivy.

Hodnotící kritéria: Zapojení do společné práce, snaha pomoci a přispět k řešení problému. Organizovanost a připravenost. Splnění zadání. Práce jednotlivých žáků. Výsledná práce.

Reflexe hodiny:

Průběžná: V průběhu hodiny žáci diskutují nad splněním výtvarného problému. Učitel koriguje jejich kroky a vede práci. Konzultuje jejich nápady a přichází s efektivním řešením. Vede jejich tvorbu produktivním směrem.

Závěrečná: Na konci hodiny žáci představí svoji práci jako celek a poté jednotlivě. Hodnotí splnění zadání a výslednou práci. Učitel se ptá na postupy, obtíže a konkrétní části práce, které ho zajímají.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zmapovat barokní architekturu v centru Broumova a v jeho okolí. Zjistěně jsem si vybrala právě toto území, protože co se barokních památek týče je to velice bohatý kraj, který má co nabídnout. Stručně a přehledně jsem se snažila popsat základní barokní pravidla a jeho vývoj ve východních Čechách. Na to jsem navázala popisem samotného Broumova. Zvolila jsem několik budov, které jsou reprezentativní a důležité pro tento kraj i české baroko jako takové.

Protože praktická část je věnována tvorbě autorské knihy, tak jsem se v druhé půlce teoretické části věnovala stručné historii autorské knihy. Pro úplnost jsem přidala několik autorů, kteří se tvorbou autorských knih zabývali. Myslím, že i mně posloužili jako dobrá inspirace tvorby. Další autory, kterými jsem se inspirovala popisují hned v úvodu praktické části. Za velice zajímavého považuji Timothy C. Elyho, který vytváří úchvatné knižní exempláře. Pracuje s rozmanitými tvary a materiály, což se mi hodilo při uvažování nad mým projektem.

Praktická část je zaměřena na tvorbu experimentální autorské knihy. Velmi mě bavilo hledat v materiálech různé další možnosti. Jejich další využití a práce s různými aspekty architektury. Vytvořila jsem takový pilotní projekt, na kterém se dá dále krásně stavět a budovat. Projekt je koncipován tak, aby byl jednoduše pochopitelný, aplikovatelný a přinášel další různé možnosti, které lze při práci s žáky využít. Z časových důvodů jsem bohužel nestihla vytvořit kompletní soubor knižních artefaktů, jak je v projektu zamýšleno. Ale zároveň si myslím, že jsem dokázala vytvořit kvalitní základ, na kterém se dá dále budovat.

Tuto tvorbu považuji za jádro mé práce. Má sloužit také učitelům, kteří s žáky začínají probírat barokní sloh. Žáci mají skrze tvorbu poznávat typické prvky barokní architektury. S nimi poté dále pracovat a přemýšlet nad nimi ve více rovinách. Projekt přináší spoustu různých možností a je snadno mezipředmětově propojitelný. Sice je pasován do centra Broumova, ale myslím, že by se dal užít i v jiném místě nebo i na jiný sloh, přičemž jeho podstata by zůstávala stejná.

Časově je koncipován jako celoroční. Aby byl doplněn i jinou zajímavou prací než jen vytváření autorské knihy, tak je zde i třetí část – didaktická. V té navrhuji několik příkladů hodin výtvarné výuky, popsaných i co se motivace, pomůcek nebo postupu

tvorby týče. Vše se opět tematicky točí okolo Broumovska, ale nevěnuje se primárně barokní architektuře. Zaměřuji se zde i na jiné zajímavé aspekty tohoto města a této krajiny. Nabízím zde i motivaci ve formě současných umělců. Didaktická část tedy hezky doplňuje dvě předchozí části.

Závěrem bych chtěla říci, že i přes mnohá úskalí při tvorbě, jsem se dopracovala ke srozumitelné a pochopitelné formě projektu, který má další potenciál. A za to jsem ráda. Také jsem si prohloubila vědomosti o mém rodném městě a o barokním slohu, který je také neuvěřitelně zajímavý. Při práci jsem se snažila experimentovat s materiály a formami, což pro mě z výtvarného hlediska bylo také přínosné, protože vyzkoušet si nejrůznější metody, které výtvarná tvorba přináší, je naplňující.

Seznam použité literatury

BERGMANN, Petr, JEŘÁBKOVÁ, Jana a BURIAN, Martin. Broumovsko: interpretace kulturního a historického dědictví na Broumovsku. 1. vyd. Broumov: Tuž se, Broumovsko!, 2003. 151 s. ISBN 80-239-4043-0.

BOHATCOVÁ, Mirjam et al. *Česká kniha v proměnách staletí*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 622 s. ISBN 80-7038-131-0.

Broumovská skupina kostelů Kryštofa a Kiliána Ignáce Dientzenhofera: stručný průvodce. Brno: Collegium pro arte antiqua, 2000. 28 s. ISBN 80-239-4365-0.

Deset století architektury: architektura 20. století, architektura 19. století, architektura barokní, architektura renesanční, architektura gotická, architektura románská: [Pražský hrad 6.4.2001.-31.10.2001]. Vyd. 1. Praha: Správa Pražského hradu, 2001. 27 s. ISBN 80-86161-52-8.

HORYNA, Mojmir a KUČERA, Jaroslav. Dientzenhoferové. 1. vyd. Praha: Akropolis, 1998. 161 s. ISBN 80-85770-68-7.

KNEIDL, Pravoslav. *Z historie evropské knihy: po stopách knih, knihtisku a knihoven*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1989. 143 s. Členská knihovna; prémie 1989. ISBN 80-205-0093-6.

KOUDELKOVÁ, Eva. *Broumovsko v pověstech*. Vyd. 1. Liberec: Bor, 2009. 172 s. Odkaz. ISBN 978-80-86807-73-7.

MACEK, Petr, BIEGEL, Richard a BACHTÍK, Jakub. *Barokní architektura v Čechách*. Vydání první. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. 767 stran. ISBN 978-80-246-2736-6.

PECINA, Martin. *Knihy a typografie*. Vydání třetí, rozšířené. Brno: Host, 2017. 344 stran. ISBN 978-80-7577-040-0.

PRAŽÁK, Václav. *Baroko východních Čech: architektura, sochařství*. 1. vyd. Hradec Králové: Garamon, 1999. 119 s. ISBN 80-902593-0-8.

PROKOP, Bohumír a KOTALÍK, Jiří T. Broumovská skupina kostelů: průvodce školou českého baroka v kraji pískovcových skal = [Broumov group of churches: guide to Czech baroque in the landscape of sandstone rocks = Die Kirchengruppe von Broumov: der 43 Begleiter durch die Schule des tschechischen Barocks im Land der Steinfelsen]. Verněřovice: Modrý anděl, 2007. 37, [32] s. ISBN 978-80-254-6311-6.

RENOTIÈRE, Gina, 2009. AUTORSKÁ KNIHA: STŘET TRADICE A EXPERIMENTU ZE SBÍREK MUZEA UMĚNÍ OLOMOUC [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: https://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file_id=4925 2. Disertační práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta výtvarných umění. Vedoucí práce Doc. PhDr. Petr Spielmann Dr. h. c

RENOTIÈRE, Gina, ed. Fenomén Ateliér papír a kniha: autorské knihy a objekty studentů J.H. Kocmana = The phenomenon of the Paper and Book Atelier: artists' books and objects by J.H. Kocman's students. Překlad Matthew Sweney a Bob Hýsek. 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, [2016], ©2016. 153 stran. ISBN 978-80-88103-18-9.

VALENTOVÁ, Hana. *Dobrodružný příběh broumovského klášteřa*. [Broumov]: Agentura pro rozvoj Broumova, [2018], ©2018. 40 nečíslovaných stran. ISBN 978-80-906171-7-9.

VOIT, Petr. *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století: papír, písmo a písmolijectví, knihtisk a jiné grafické techniky, tiskaři, nakladatelé, knihkupci, ilustrátoři a kartografové, literární typologie, textové a výtvarné prvky knihy, knižní vazba, knižní obchod*. 2. vyd. Praha: Libri ve spolupráci s Královskou kanonií premonstrátů na Strahově, 2008. 2 sv. (655 s., [96] s. obr. příl., s. 656-1350, [64] s. obr. příl.). Bibliotheca Strahoviensis. Series monographica; 2. ISBN 978-80-7277-390-9.

Seznam internetových zdrojů

Architektura [online]. Národní pedagogický institut České republiky, 2013 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z:

https://wiki.rvp.cz/Kabinet/Ucebni_texty/V%C3%BDtvarn%C3%A1_v%C3%BDchova/D%C4%9Bjiny_v%C3%BDtvarn%C3%A9ho_um%C4%9Bn%C3%AD/Um%C4%9Bn%C3%AD_baroka/Architektura

Artlist – databáze současného umění: Jiří Hynek Kocman. Artlist - databáze současného umění: Artlist – Umělci [online]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/jiri-hynek-kocman108641/>

Broumov [online]. [cit. 2021-6-8]. Dostupné z: <https://arch.broumov-mesto.cz/arch/>

David Černý [online]. Praha, 2006 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/david-cerny-167/>

Fluxus [online]. Martina Glenn, 2007 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=123

George Brecht [online]. The Museum of Modern Art, 2021 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z: <https://www.moma.org/artists/756?=&page=2&direction=fwd>

<https://dejiny-online.cz/baroko-architektura-dejiny-umeni/> [online]. [cit. 2021-6-8]. Dostupné z: <https://dejiny-online.cz/baroko-architektura-dejiny-umeni/>

Historie knihy [online]. 2004 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z: <https://www.eknihovna.cz/historie-knihy/>

Interviewing Practitioners. [online]. 2013 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z: <https://walkerarts91.wordpress.com/2013/10/16/interviewing-practitioners/>

János Fajó [online]. Mikulov [cit. 2021-6-8]. Dostupné z: <https://galeriezavodny.com/janos-fajo>

János Fajó [online]. Paris, 2004 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z:

<https://www.geometricmadimuseum.org/portfolio-item/fajo/>

Jiří Valoch [online]. Praha: Centrum pro současné umění Praha, 2006 [cit. 2021-6-8].

Dostupné z: <https://www.artlist.cz/jiri-valoch-1445/>

Konkávni (Achitektura) [online]. 2019 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Konk%C3%A1vn%C3%AD_\(architektura\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Konk%C3%A1vn%C3%AD_(architektura))

Konvexní (Achitektura) [online]. 2019 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Konvexn%C3%AD_\(architektura\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Konvexn%C3%AD_(architektura))

Konvexní architektura; Konkávni architektura. *Cs.wikipedia.org* [online]. [cit. 2019-12-09]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Konk%C3%A1vn%C3%AD_\(architektura\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Konk%C3%A1vn%C3%AD_(architektura))

Lucie Conoley [online]. UK, 2018 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z:

<https://www.akinarundel.com/lucie-conoley>

Monogramista T.D. [online]. olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2011 [cit. 2021-6-8].

Dostupné z: http://cead.space/Detail/people/35/view/biography/lang/cs_CZ

Paulíková, Slávka [online]. MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC, 2016 [cit. 2021-6-8].

Dostupné z: http://cead.space/Detail/people/35/view/biography/lang/cs_CZ

Paulíková, Slávka [online]. MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC, 2016 [cit. 2021-6-8].

Dostupné z: http://cead.space/Detail/people/35/view/biography/lang/cs_CZ

Slávka Paulíková [online]. [cit. 2021-6-8]. Dostupné z:

<https://www.behance.net/slavkapaulikova>

Stará radnice [online]. 2015 [cit. 2021-6-8]. Dostupné z:

<https://pamatkovykatalog.cz/radnice-stara-12815507>

The Observatory by Timothy C. Ely [online]. [cit. 2021-6-8]. Dostupné z:
<https://23sandy.com/products/the-observatory-by-timothy-c-ely>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – pohled z výšky na klášter

Zdroj: <https://www.klasterbroumov.cz/cs/jsme-v-evropske-siti-trans-e>

Obrázek č. 2 – půdorys kláštera

Zdroj: BERGMANN, Petr, JEŘÁBKOVÁ, Jana a BURIAN, Martin. Broumovsko: interpretace kulturního a historického dědictví na Broumovsku.

Obrázek č. 3 – pohled do dvora

Zdroj: <https://www.klasterbroumov.cz/cs/okruhy-prohlidek>

Obrázky č. 4. a 5 – ukázky uměleckého kovářství. Mříže zábradlí, vchodů.

Zdroj: BERGMANN, Petr, JEŘÁBKOVÁ, Jana a BURIAN, Martin. Broumovsko: interpretace kulturního a historického dědictví na Broumovsku.

Obrázky č. 6. a 7 – pohled do místnosti refektáře

Zdroj: https://www.novinykraje.cz/blog/2020/01/28/vylet-do-broumovskeho-klastera-za-vzacnou-relikvii-kopii-slavneho-turinskeho-platna/klaster-broumov-refektar-4_1/, vlastní

Obrázek č. 8 - interiér klášterní knihovny

Zdroj: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/horky-tip-czechdesignu-symposium-ilustrace-v-barokni-krajine-proc-vyrazit-zrovna-tam>

Obrázek č. 9 – freska na stropě knihovny

Zdroj: Vlastní

Obrázek č. 10 – Codex Gigas; detail

Zdroj: <https://www.klasterbroumov.cz/cs/dablova-bible-v-broumovske>

Obrázek č. 11 – interiér kostela sv. Vojtěcha

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 12 – dřevěné chórové lavice

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 13 – kopie turínského plátna

Zdroj: <https://www.klasterbroumov.cz/cs/turinske-platno>

Obrázek č. 14 – kopie Turínského plátna; detail

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 15 a 16 – Vamberecké mumie ve sklepení kláštera

Zdroj: <https://oldweb.broumovsko.cz/cs/vamberecke-mumie-v-podzemi-broumovskeho-klastera>

Obrázek č. 17 - Kostel sv. Markéty v Šonově

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 18 - Kostel sv. Máří Magdalény v Božanově

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 19 a 20 - Kostel sv. Jakuba Většího v Ruprechticích, ukázka obnovy kostela.

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 21 - Broumovské náměstí s pohledem na mariánský sloup a starou radnici

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 22 – Jiří Valoch; Typogram

Zdroj: <https://www.artlist.cz/jiri-valoch-1445/>

Obrázek č. 23 a 24 – Monogramista T. D. – kniha v prenatálním stavu (1983)

Zdroj: <https://www.muo.cz/monogramista-autorska-kniha--1512/>

Obrázek č. 25 – Slávka Paulíková – scratchiti 2005

Zdroj: <https://muo.cz/test/sbirky/knihy--41/paulikova-slavka--279/>

Obrázek č. 26 – J. H. Kocman – Prepared books, 1970

Zdroj: <https://www.artlist.cz/jiri-hynek-kocman-108641/>

Obrázek č. 27 – Timothy C. Ely – Second road, 2016

Zdroj: <https://blogs.getty.edu/iris/alchemical-book-artists-at-work-part-1-timothy-c-ely/>

Obrázek č. 28 – Timothy C. Ely – Bones of the Book

Zdroj: <https://www.finebooksmagazine.com/blog/alchemy-book-art-8-works-tim-ely>

Obrázek č. 29 – János Fajó

Zdroj: <https://galeriezavodny.com/janos-fajo>

Obrázek č. 30 – jednoduchá mapa postupu práce

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 31 - 36 – sběr materiálů/podkladů

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 34 – portály

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Kl%C3%A1%C5%A1ter_Broumov.jpg

Obrázky č. 37 - 38 – práce s tvarem

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 39 – nádvoří

Zdroj: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1522448-broumovsky-klaster-je-opraven-ma-i-nahravaci-studio>

Obrázky č. 40 a 41 - linoryt, slepotisk

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 42 - 45 – práce s historickými fotografiemi.

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 46 a 47 – návrhy různých tvarů knih

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 48 - 50 – modely různých způsobů knih

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 51 – 54 - model knihy; práce s tvarem půdorysů

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 55 a 56 – David černý – Kůň (1999); růžový tank (1991)

Zdroj: <https://www.artlist.cz/david-cerny-167/>

Obrázky č. 57 a 58 – návrhy, vytvoření zařízení; vizualizace

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 59 – 61 - Maurizio Anzeri

Zdroj: <https://www.yatzer.com/The-embroidered-secrets-of-Maurizio-Anzeri>

Obrázek č. 62 - Historický pohled na Broumov

Zdroj: <http://www.fotohistorie.cz/Kralovehradecky/Nachod/Broumov/Default.aspx>

Obrázek č. 63 – Broumov aktuálně

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 64 - 65 – A. Nikitinová

Zdroj: <https://www.artlist.cz/alice-nikitinova-2344/>

Obrázky č. 66 - 68 – L. Tatarová

Zdroj: <https://www.lucietatarova.com/>

Obrázek č. 69 – půdorysy kostelů

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 70 - ukázky – možnosti raportu

Zdroj: vlastní

Obrázky č. 71 a 72 – ukázka; tisk půdorysů na textil.

Zdroj: vlastní

Obrázky č. – 73 – 76 – L. Conoley

Zdroj: <https://www.mirror.co.uk/lifestyle/going-out/artist-lucie-conoleys-paintings-map-1931900>